

Сьогодні у номері:

Дещо про реалізацію державної політики з питань банкрутства.....	3
Про виборче законодавство.....	4
Парламентські вибори	4
Загальні положення Закону України "Про вибори народних депутатів".....	5
Основні стадії організації підготовки та проведення виборів народних депутатів в Україні.....	6
Стадії виборчого процесу.....	7
Громадянам України дозволено приймати участь у голосуванні не за місцем проживання.....	7
Тимчасова зміна місця голосування.....	8
Оприлюднення рішень про утворення виборчих дільниць	9
Про новели у Законі України "Про вибори народних депутатів України".....	10
Повноваження окружної виборчої комісії.....	11
Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій.....	12
Спеціальні виборчі дільниці.....	13
Умови реєстрації кандидатів у депутати в одномандатних округах.....	14
Виборчий фонд партії, кандидата у депутати в одномандатному окрузі.....	16
Порядок організації голосування виборців за місцем перебування.....	17
Як здійснюється передвиборна агітація?.....	18
Попередження партії кандидату у депутати.....	18
Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборів народних депутатів України.....	19
Класифікація злочинів проти виборчих прав громадян	20
Особливості виборчого процесу під час парламентських виборів в Україні.....	21
Чи є обмеження, щодо передвиборчої агітації?.....	22
Про особливості роботи виборчих дільниць.....	23

Редакційна колегія

Начальник

Головного управління юстиції
у Полтавській області
Колотілова Тетяна Михайлівна

Заступник начальника

Головного управління юстиції
у Полтавській області
Зубарева Світлана Віталіївна

Начальник Головного Управління
праці та соціального захисту
населення Полтавської обласної
державної адміністрації
Корнієнко Людмила Василівна

Заступник начальника

Головного управління освіти і науки
Полтавської обласної державної
адміністрації
Горбаньова Світлана Володимирівна

Заступник начальника, Головного
управління - начальник управління
інформаційної політики Головного
управління інформації та
внутрішньої політики
Полтавської обласної державної
адміністрації
Коробов Олег Ігорович

Голова комісії з питань забезпечення
законності та правопорядку
Полтавської обласної ради
Хрїстов Дмитро Іванович

Начальник відділу правової роботи,
правової освіти та державної
реєстрації нормативно - правових
актів Головного управління юстиції
у Полтавській області
Давиденко Олена Михайлівна

Головний редактор

Карюк Світлана Володимирівна

Наступний номер газети вийде 25 серпня 2012 року

Юридично-інформаційна газета "Правовий вісник"

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія ПЛ №788-45 Р від 11 квітня 2007р.

Засновник: Головне управління юстиції у Полтавській області,
видається за кошти Полтавської обласної ради, згідно програми "Правової освіти
населення області 2011-2015 роки".

Адреса: 36022 м. Полтава, пров. Рибальський, 10 "а".

Тел. факс: (0532) 57-26-14, (050) 63-12-862

Тираж 1000 примірників. Оригінал- макет ПП "Сонатта" Друк: ПП "ІнАрт"

Редакція не несе відповідальність за зміст статей і рекламних оголошень.

Передрук матеріалів без погодження з редакцією заборонено.

Дещо про реалізацію державної політики з питань банкрутства

економічних та інших умов, необхідних для здійснення процедур відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом;

- забезпечення за дорученням Мін'юсту супроводження провадження у справі про банкрутство державних підприємств та підприємств, у статутному фонді яких частка державної власності перевищує 25 %;

- організація проведення експертизи фінансового становища державних підприємств і підприємств, у статутному фонді яких частка державної власності перевищує 25 %, при підготовці справи про банкрутство до розгляду або під час її розгляду господарським судом у разі призначення судом експертизи та надання відповідного доручення;

- у випадках, встановлених законодавством, надання пропозицій кандидатур арбітражних керуючих;

- здійснення контролю за додержанням арбітражними керуючими ліцензійних умов провадження господарської діяльності;

- забезпечення формування єдиної бази даних про підприємства, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство, та видачу довідок з цієї єдиної бази за запитами фізичних і юридичних осіб.

Кор.: Тетяно Михайлівно, одним із завдань відділу Ви назвали здійснення контролю за додержанням арбітражними керуючими ліцензійних умов провадження господарської діяльності. Яким чином здійснюється цей контроль та які його наслідки?

Колотілова Т.М.: Контроль за додержанням арбітражними керуючими ліцензійних умов провадження господарської діяльності здійснюється відповідно до Порядку контролю за додержанням Ліцензійних умов провадження господарської діяльності арбітражних керуючих, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 14 жовтня 2011 року № 3177/5.

Управління юстиції здійснює планові та позапланові перевірки діяльності арбітражних керуючих. У свою чергу, планові перевірки, проводяться згідно шоквартальних планів, затверджених Міністерством юстиції України. Що ж стосується позапланових перевірок, то вони здійснюються виключно за наявності відповідного звернення та погодження Мін'юсту, і тільки по факту порушених питань.

Протягом січня - червня 2012 року управління проведено 13 планових та 14 позапланових перевірок додержання арбітражними керуючими Ліцензійних

умов, в тому числі і по підприємствах боржниках по заробітній платі.

На підставі наданих нами Міністерству юстиції України матеріалів проведених перевірок двом арбітражним керуючим анульовано ліцензії, ще по п'ятьох арбітражних керуючих видано розпорядження про усунення недоліків у роботі.

Кор.: Ще одним напрямком діяльності відділу з питань банкрутства є забезпечення формування єдиної бази даних про підприємства, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство. Тетяно Михайлівно, що становить собою ця база та взагалі яка мета її функціонування?

Колотілова Т.М.: Єдина база даних про підприємства, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство, - це автоматизована база даних, що містить інформацію про суб'єктів підприємницької діяльності, відносно яких триває або завершена процедура банкрутства, про стан провадження у справі про банкрутство, про реєстр вимог кредиторів та інші дані, які отримані від арбітражних керуючих та господарських судів.

Протягом січня - червня 2012 року до Головного управління юстиції у Полтавській області надійшло близько трьох тисяч форм звітності від арбітражних керуючих і судових ухвал, інформація з яких внесена працівниками управління до зазначеної бази.

Також, на підставі даних, що містяться в Єдиній базі даних, управління юстиції видає інформаційні довідки за письмовими запитами юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців стосовно порушення щодо них провадження у справі про банкрутство, визнання банкрутом чи перебування у процедурі банкрутства.

Протягом I півріччя поточного року управлінням юстиції на такі письмові запити видано близько однієї тисячі довідок.

Хочу наголосити, що довідки надаються протягом десяти робочих днів з дати надходження запиту, а також те, що ця адміністративна послуга є абсолютно безкоштовною.

З вимогами щодо оформлення запиту на отримання довідок та графіком їх видачі можна ознайомитися на офіційному веб-сайті нашого управління або безпосередньо в приміщенні управління на інформаційному стенді, розташованому в зручному для огляді місці.

**Начальник
Головного управління юстиції
у Полтавській області
Т.М. Колотілова**

Указом Президента України від 06 квітня 2011 року, за № 395 затверджене Положення про Міністерство юстиції України, яким міністерство визначено головним органом з формування та забезпечення державної політики у сфері банкрутства.

21 листопада 2011 року у зв'язку з прийняттям Кабінетом Міністрів України розпорядження 16 листопада 2011 року за № 1135 встановлено факт початку здійснення Міністерством юстиції України, Головним управлінням юстиції повноважень державного органу з питань банкрутства

Про те, як сьогодні виконуються повноваження державного органу з питань банкрутства та як, функціонує відділ з питань банкрутства при Головному управлінні юстиції у Полтавській області редакція попросила розповісти, начальника Головного Управління юстиції у Полтавській області Тетяну Михайлівну Колотілову.

Колотілова Т.М.: Дійсно, Головне управління юстиції у Полтавській області приступило до виконання функцій і завдань як державний орган, що забезпечує реалізацію державної політики з питань банкрутства, з 21 листопада минулого року.

Відповідно до Положення про Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 23.06.11 р. № 1707/5, основними завданнями відділу з питань банкрутства є, зокрема:

- сприяння створенню організаційних,

Про виборче законодавство

Верховна Рада України 1 лютого 2011 року ухвалила Закон України "Про внесення змін до Конституції України щодо проведення чергових виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів".

Даним законом встановлюється 5-річний термін перебування на посадах Президента України, народних депутатів та депутатів місцевих органів самоврядування і голів місцевих органів влади.

Крім того, заповнюється правова прогалина щодо строків припинення повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, міської, селищної та сільських рад, міського, селищного і сільського голови.

Даним законом змінюються терміни проведення виборів. Передбачено, що вибори до парламенту, замість останньої неділі березня четвертого року повноважень Верховної Ради України, проводитимуться в останню неділю жовтня п'ятого року її повноважень; чергові вибори Президента України, замість останньої неділі жовтня, проводитимуться в останню неділю березня 5-го року його повноважень; вибори до Верховної Ради АР Крим, місцевих рад та голів місцевих рад проводитимуться в останню неділю жовтня 5-го року повноважень.

Законом, також, визначено дати чергових виборів народних депутатів України - остання неділя жовтня 2012 року та Президента України - остання неділя березня 2015 року.

Вибори до Верховної Ради України, згідно з чинним законодавством, відбудуться 28 жовтня 2012 року на основі Закону України "Про вибори народних депутатів України" від 17 листопада 2011 року.

Законом передбачено, що вибори будуть проводитися за змішаною системою: 225 депутатів повинні бути обрані в загальнодержавному багатомандатному окрузі за виборчими списками від політичних партій, а решта 225 - за мажоритарною системою в одномандатних округах. Участь у виборах будуть брати тільки політичні партії; участь блоків, які складаються з партій, не передбачено.

Офіційна виборча кампанія розпочнеться за 90 днів до дня голосування.

**Начальник
Великобагачанського РУЮ
О.І. Почеп**

Парламентські вибори

Вибори народних депутатів до Верховної Ради України, згідно з чинним законодавством, відбудуться 28 жовтня 2012 року. Законом про вибори народних депутатів передбачено, що вибори будуть проводитися за змішаною системою: 225 депутатів повинні бути обрані в загальнодержавному багатомандатному окрузі за виборчими списками від політичних партій, а решта 225 - за мажоритарною системою в одномандатних округах. Закон підняв прохідний бар'єр для політичних партій з 3% до 5%. Одна й та сама особа не може балотуватися до Верховної Ради України у мажоритарному окрузі та за партійним списком.

Орієнтовно у Полтавській області буде утворено 8 округів. Центральна виборча комісія України (далі - ЦВК) постановою № 82 "Про утворення одномандатних виборчих округів на постійній основі у межах Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя" від 28 квітня 2012 утворила 225 виборчих округів, середня кількість виборців в одному окрузі, виходячи з даних державного реєстру, становить 161 140 осіб. У Південно-Східних областях є 106 мандатів, а в Центрально-Західних областях 119 мандатів.

При визначенні кількості одномандатних округів ЦВК виходила з даних Державного реєстру виборців, згідно з якими кількість виборців в Україні станом на 9 квітня склала 36 млн. 253 тис. 147 осіб.

Очікується, що голосування проходитиме 28 жовтня 2012 року з 8 години до 20 години без перерви. За 5 хвилин до 20 години голова дільничної виборчої комісії оголосить про закінчення голосування та зачинення виборчої дільниці о 20 годині. Виборці, які на 20 годину прийшли до дільниці для голосування, мають право проголосувати. Для забезпечення реалізації цього права виборців один із членів комісії о 20 годині за дорученням голови дільничної виборчої комісії підійде до входу у приміщення для голосування та запросить всіх виборців, які ще не проголосували, зайти у приміщення для голосування та зачинить двері. Після виходу з приміщення для голосування останнього виборця приміщення буде зачинено і в ньому залишаються тільки члени виборчої комісії та особи, які мають право бути присутніми на засіданні виборчої комісії.

Офіційна виборча кампанія розпочнеться за 90 днів до дня голосування. Початок виборчого процесу виборів народних депутатів України - 30 липня 2012 року.

Згідно з новим законом, в бюлетенях більше не буде графи "проти всіх". грошова застава для участі у виборах для партій залишилася тією самою - 2000 мінімальних зарплат. Правда, загальна сума значно підвищиться. Так, під час парламентських виборів 2006 року політичні партії (блоки) вносили на спец рахунок ЦВК по 700 тисяч

гривень. У серпні 2012 року, коли почнеться реєстрація партій і кандидатів на виборах, розмір мінімальної заробітної плати, згідно з проектом закону про держбюджет наступного року, складе 1102 гривні. Тобто для участі в парламентській виборчій кампанії партіям доведеться внести грошову заставу у розмірі 2-х мільйонів 204 тисяч гривень. Запоруку для кандидатів - мажоритарщиків складе 12 мінімальних зарплат, тобто 13 тисяч 224 гривні. Гроші повернуть тільки переможцям, а кошти партій і кандидатів які програють вибори поповнять держбюджет.

Голосування виборців на виборах депутатів буде здійснюватися за допомогою виборчих бюлетенів з виборів народних депутатів України. Виборчі бюлетені для голосування в загальнодержавному окрузі та в одномандатних виборчих округах мають бути різного кольору. Текст виборчого бюлетеня повинен бути викладеним державною мовою і бути розміщений на одному аркуші та лише з одного боку. У виборчому бюлетені зазначаються номер кожної партії, повна назва відповідної партії, власні імена (усі власні імена) та по батькові (за наявності) перших п'яти кандидатів у депутати, включених до виборчого списку партії. У виборчому бюлетені для голосування в одномандатному окрузі зазначаються в алфавітному порядку прізвища, власні імена (усі власні імена) та по батькові (за наявності) зареєстрованих у цьому окрузі кандидатів у депутати з відомостями про рік народження, освіту, посаду (заняття), місце роботи, місце проживання, партійність, а також суб'єкт висунування кожного кандидата. Виборець може перебувати у приміщенні для голосування лише протягом часу, необхідного для голосування.

Важливо пам'ятати, що виборчі бюлетені заповнюються виборцем особисто в кабіні для таємного голосування. Під час заповнення виборчих бюлетенів забороняється присутність у кабіні для таємного голосування інших осіб. Виборець, який внаслідок фізичних вад не може самостійно заповнити виборчий бюлетень, має право з відома голови або іншого члена дільничної виборчої комісії скористатися допомогою іншого виборця, крім члена виборчої комісії, кандидата у депутати, його довіреної особи, уповноваженої особи партії, офіційного спостерігача.

Слід також зважити на те, що виборець не має права передавати свої виборчі бюлетені іншим особам. Отримання виборчих бюлетенів від інших осіб (крім уповноваженого члена виборчої комісії, який видає виборчі бюлетені), заохочення або змушування виборців до передачі виборчого бюлетеня іншим особам шляхом підкупу, погроз або іншим способом забороняється.

За встановленими правилами, у виборчих бюлетенях для голосування виборець робить позначку "плюс" ("+")

або іншу, що засвідчує його волевиявлення, у квадраті проти назви партії та у квадраті проти прізвища кандидата у депутати, за якого він голосує. Виборець може голосувати за кандидатів у депутати лише від однієї партії та лише за одного кандидата у депутати. Виборець повинен особисто опускати заповнені виборчі бюлетені до виборчої скриньки. Однак, виборець, який через фізичні вади не може самостійно опустити виборчий бюлетень до виборчої скриньки, має право з відома голови або іншого члена дільничної виборчої комісії доручити зробити це у своїй присутності іншій особі, крім члена виборчої комісії, кандидата у депутати, його довіреної особи, уповноваженої особи партії, офіційного спостерігача.

Порядок організації голосування виборців за місцем перебування (наприклад, у житловому приміщенні) передбачає, що виборцю, який внесений до списку виборців на виборчій дільниці, але за віком, у зв'язку з інвалідністю чи за станом здоров'я не здатний пересуватися самостійно, дільнична виборча комісія надає можливість голосувати за місцем перебу-

вання цього виборця. Для організації голосування виборців, не здатних пересуватися самостійно, за їх місцем перебування дільнична виборча комісія в останній день перед днем голосування на своєму засіданні виготворює витяг із списку виборців за формою, встановленою ЦВК. Такий витяг невідкладно після його складання надається для загального ознайомлення у приміщенні дільничної виборчої комісії.

До витягу із списку виборців включаються: 1) без рішення комісії - виборець, постійно не здатний самостійно пересуватися, щодо якого у списку виборців зазначена відповідна відмітка, якщо такий виборець до 12 години останньої суботи перед днем голосування письмово або особисто не повідомив відповідну дільничну виборчу комісію про бажання проголосувати у приміщенні для голосування; 2) за рішенням дільничної виборчої комісії - виборець, який тимчасово не здатний самостійно пересуватися, на підставі його заяви та довідки медичної установи про стан його здоров'я. Виборець, який тимчасово не здатний пересуватися самостійно, поштою або через

інших осіб подає власноручно написану заяву з проханням забезпечити йому голосування за місцем його перебування із зазначенням місця перебування виборця.

Така заява разом з довідкою медичної установи про стан здоров'я виборця повинна бути подана до дільничної виборчої комісії не пізніше 20 години останньої п'ятниці перед днем голосування.

У разі якщо виборець, включений до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування, прибув у приміщення для голосування після того, як члени дільничної виборчої комісії вийшли для організації голосування за місцем перебування, такому виборцю не можуть бути видані виборчі бюлетені для голосування до повернення членів комісії, які організують голосування за місцем перебування, та з'ясування питання, чи не проголосував цей виборець за місцем перебування.

**Заступник завідувача Першої
полтавської державної
нотаріальної контори
І.В. Гура**

Загальні положення Закону України "Про вибори народних депутатів"

Підготовка і проведення виборів народних депутатів України регулюються Конституцією України, Законом України "Про вибори народних депутатів" (далі - Закон), законами "Про Центральну виборчу комісію", "Про державний реєстр виборців" та іншими нормативно-правовими актами.

Народні депутати України (далі - депутати) обираються громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Депутатом може бути обраний громадянин України, який на день виборів досяг двадцяти одного року, має право голосу і проживає в Україні протягом останніх п'яти років.

Не може бути висунутий кандидатом й обраний депутатом громадянин, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку.

Кількісний склад Верховної Ради України становить 450 депутатів. Вибори депутатів здійснюються за змішаною (пропорційно-мажоритарною) системою:

- 225 депутатів обираються за пропорційною системою у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі за виборчими списками кандидатів у депутати від політичних партій;
- 225 депутатів обираються за мажоритарною системою відносною більшості в одномандатних виборчих округах.

1. Відповідно до ст.2 Закону вибори депутатів є загальними. Право голосу на виборах депутатів мають громадяни України, яким на день голосування виповнилося вісімнадцять років. Гро-

мадяни України, які мають право голосу, є виборцями. Підставою реалізації виборцем свого права голосу на виборах є його включення до списку виборців на виборчій дільниці.

Документом, який підтверджує особу та громадянство України виборця на виборах депутатів, є:

- паспорт громадянина України;
- тимчасове посвідчення громадянина України (для осіб, недавно прийнятих до громадянства України);
- картка (довідка) установи виконання покарань або слідчого ізолятора, що повинна містити: прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік народження, громадянство, фотокартку особи, підпис керівника та печатку установи (для осіб, які перебувають в установах виконання покарань або слідчих ізоляторах);
- паспорт громадянина України для виїзду за кордон;
- дипломатичний паспорт;
- службовий паспорт;
- військовий квиток (виключно для військовослужбовців строкової служби).

Будь-які прями чи непрямі привілеї або обмеження виборчих прав громадян України за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками забороняються.

Не має права голосу громадянин, визнаний судом недієздатним.

Вибори депутатів є рівними: громадяни України беруть участь у виборах депутатів на рівних засадах.

Виборець може використати право

голосу тільки на одній виборчій дільниці, де він включений до списку виборців.

Усі кандидати у народні депутати України мають рівні права і можливості брати участь у виборчому процесі.

Усі партії - суб'єкти виборчого процесу мають рівні права і можливості брати участь у виборчому процесі у порядку та в межах, встановлених Законом.

Вибори депутатів є прямими. Громадяни України обирають депутатів безпосередньо шляхом голосування за кандидатів у депутати, включених до виборчого списку партії, та за кандидатів у депутати в одномандатних округах.

Відповідно до ст.5 Закону, участь громадян України у виборах депутатів є добровільною. Ніхто не може бути примушений до участі чи неучасті у виборах. Застосування насильства, погрози, обману, підкупу чи будь-яких інших дій, що перешкоджають вільному формуванню та вільному виявленню волі виборця, забороняється.

Для забезпечення умов для вільного волевиявлення військовослужбовцям строкової служби в день голосування надається відпустка для участі в голосуванні не менш як на чотири години. Голосування на виборах депутатів є таємним: контроль за волевиявленням виборців забороняється.

Кожний виборець голосує на виборах особисто. Голосування за інших осіб чи передача виборцем права голосу будь-якій іншій особі забороняється.

**Провідний спеціаліст відділу
ДРАЦС ГУЮ у Полтавській області
Ю.В. Курилко**

Основні стадії організації підготовки та проведення виборів народних депутатів в Україні

У комплексі прав і свобод громадян України, закріплених у Конституції України, особлива роль належить праву громадян брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Стаття 69 Конституції України визначає, що народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії.

Вибори як форма народного волевиявлення є одним із способів формування народом органів державної влади та місцевого самоврядування. Це стосується насамперед формування представницьких органів законодавчої влади - парламентів, інституту президента, органів місцевого самоврядування. Вільні вибори є однією з основних ознак демократичності будь-якого суспільства. Практично неможливо уявити собі демократичну країну, в якій не існує виборів. Вибори дають змогу народу формувати владу, здійснювати контроль за виконанням її функцій.

Виборча система - це порядок формування виборних органів держави та органів місцевого управління (самоврядування) на основі Конституції та законів. Розрізняють такі виборчі системи: мажоритарна, пропорційна, змішана. В Україні існує змішана система - система визначення результатів виборів, яка передбачає поєднання у собі елементів мажоритарної та пропорційної систем, а саме, згідно ст. 3 Закону України "Про вибори народних депутатів":

1) 225 депутатів обираються за пропорційною системою у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, який включає в себе всю територію України та закордонні виборчі дільниці, за виборчими списками кандидатів у депутати від політичних партій;

2) 225 депутатів обираються за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах (225), що утворюються Центральною виборчою комісією та існують на постійній основі.

Чергові вибори до Верховної Ради України відбуваються в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень Верховної Ради України (28 жовтня 2012 року).

Право висування кандидатів у депутати належить громадянам України, які мають право голосу, тобто на день голосування виповнилося вісімнадцять років. Це право реалізується ними через партії або шляхом самовисування. Депутатом може бути обраний громадянин України, який на день виборів досяг двадцяти одного року, має право голосу і проживає в Україні протягом останніх п'яти років.

Виборчий процес чергових виборів депутатів розпочинається за дев'яносто днів до дня голосування та включає такі етапи:

- 1) висування кандидатів у депутати;
- 2) утворення виборчих комісій (крім Центральної виборчої комісії);
- 3) реєстрація кандидатів у депутати;
- 4) проведення передвиборної агітації;
- 5) утворення спеціальних виборчих дільниць, що існують на тимчасовій основі;
- 6) складання списків виборців, їх перевірка та уточнення;
- 7) голосування;
- 8) підрахунок голосів виборців та встановлення підсумків голосування;
- 9) встановлення результатів виборів депутатів та їх офіційне оприлюднення;
- 10) припинення повноважень окружних та дільничних виборчих комісій.

Підготовка організації і проведення голосування та підрахунок голосів виборців здійснюється на виборчих дільницях, що утворюються Центральною виборчою комісією або окружною виборчою комісією та існують на постійній чи тимчасовій основі.

Виборча дільниця може бути звичайною, спеціальною або закордон-

ною. Звичайна та закордонна виборчі дільниці утворюються Центральною виборчою комісією і існують на постійній основі. Спеціальна виборча дільниця може існувати на постійній чи тимчасовій основі.

Центральна виборча комісія забезпечує оприлюднення у відповідних регіональних чи місцевих друкованих засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії переліку відповідних виборчих дільниць, що утворюються на постійній основі, із зазначенням одномандатних округів, до яких ці виборчі дільниці відносяться, номерів виборчих дільниць не пізніше як за сто сімдесят п'ять днів до дня голосування. Рішення про утворення закордонних виборчих дільниць оприлюднюється у загальнодержавних друкованих засобах масової інформації не пізніше як на п'ятий день після дня прийняття цього рішення.

Відповідна закордонна дипломатична установа України у державі, де утворена закордонна виборча дільниця, публікує повідомлення про утворення закордонної виборчої дільниці у друкованих засобах масової інформації, доступних громадянам України, що проживають чи перебувають на відповідній території, або, у разі неможливості, оприлюднює таке повідомлення в інший спосіб не пізніше як на п'ятий день після дня отримання цього рішення.

Окружна виборча комісія оприлюднює свої рішення про утворення спеціальних виборчих дільниць із зазначенням номерів виборчих дільниць, їх меж чи установ (закладів), у яких вони утворені, адрес відповідних дільничних виборчих комісій та приміщень для голосування.

Таке рішення публікується у регіональних чи місцевих друкованих засобах масової інформації не пізніше як на п'ятий день після дня прийняття цього рішення або, у разі неможливості, оприлюднюється в інший спосіб у цей же строк.

**В.о начальника
Карлівського РУЮ
В.І. Пушкарьова**

Стадії виборчого процесу

Вибори - складна сукупність суспільних відносин, яку можна уявити у вигляді змінних у часі стадій єдиного процесу. Політична боротьба в цей період часу строго регламентована, щоб не допустити зловживань з боку осіб, які прагнуть влади.

Виборчий процес відбувається в певній, чітко визначеній виборчим законодавством послідовності і складається з кількох етапів - стадій виборчого процесу. Виборче законодавство передбачає такі стадії виборчого процесу:

- 1) складання та уточнення списків виборців;
- 2) утворення виборчих округів;
- 3) утворення виборчих дільниць;
- 4) утворення виборчих комісій;
- 5) висування та реєстрація кандидатів у депутати;
- 6) проведення передвиборної агітації;
- 7) голосування;
- 8) підрахунок голосів виборців та встановлення підсумків голосування;
- 9) встановлення результатів виборів депутатів та їх офіційне оприлюднення;
- 10) припинення діяльності виборчих комісій.

Списки виборців складаються з метою: по-перше, надати можливість проголосувати кожному виборцеві, забезпечивши цим реалізацію конституційного принципу загального виборчого права, по-друге, виключити можливість участі у виборах осіб, які не мають права голосу або не можуть його реалізувати.

Утворення виборчих округів. Відповідно до ст. 18 Закону України "Про вибори народних депутатів" вибори депутатів проводяться в єдиному загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі, який включає в себе всю територію України та закордонний виборчий округ.

Для проведення виборів депутатів територія України поділяється на 225 територіальних виборчих округів. Кількість таких округів в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (далі - регіони) встановлюється Центральною виборчою комісією з урахуванням їх адміністративно-територіального устрою. Територіальні виборчі округи утворюються з приблизно рівною кількістю виборчих дільниць, виходячи з кількості виборчих дільниць, які були утворені під час попередніх чергових виборів Президента України або народних депутатів України. Територіальний виборчий округ включає в себе один або кілька районів, міст. На території великих міст може

бути утворено більше ніж один територіальний виборчий округ. Не допускається включення до одного територіального виборчого округу частин території двох чи більше регіонів.

Рішення про утворення територіальних виборчих округів приймається Центральною виборчою комісією не пізніше як за сто десять днів до дня виборів. Рішення про утворення територіальних виборчих округів із зазначенням їх номерів, меж та центрів округів публікується Центральною виборчою комісією у триденний строк від дня прийняття нею відповідного рішення в загальнодержавних друкованих засобах масової інформації, а також у семиденний строк від дня прийняття зазначеного рішення - у регіональних друкованих засобах масової інформації.

Для підготовки організації і проведення голосування та підрахунку голосів виборців утворюються виборчі дільниці.

Виборча дільниця може бути звичайною, спеціальною або закордонною.

Виборчі дільниці утворюються з кількістю виборців від двадцяти осіб до двох тисяч п'ятисот осіб. Виборчі дільниці поділяються на:

- 1) малі - з кількістю виборців до 500 осіб;
- 2) середні - з кількістю виборців від 500 до 1500 осіб;
- 3) великі - з кількістю виборців понад 1500 осіб.

Якщо на відповідній території, у відповідному закладі чи установі налічується менше або більше від зазначених меж чисельності виборців і їх (або їх надлишок) неможливо віднести до іншої виборчої дільниці або неможливо утворити додаткову виборчу дільницю на цій території, у відповідному закладі чи установі, виборча дільниця може бути утворена з меншою або більшою від відповідних граничних значень чисельності виборців.

Виборчі дільниці утворюються не пізніше як за п'ятдесят днів до дня виборів.

Окружна виборча комісія своїм рішенням встановлює єдину нумерацію виборчих дільниць у межах територіального виборчого округу.

Систему виборчих комісій, що здійснюють підготовку та проведення виборів депутатів, становлять:

- 1) Центральна виборча комісія;
- 2) окружні виборчі комісії;
- 3) дільничні виборчі комісії.

Повноваження виборчих комісій

Громадянам України дозволено приймати участь у голосуванні не за місцем проживання

У відповідності до Закону України "Про Державний реєстр виборців" дозволено тимчасову зміну місця голосування виборця, який у день голосування з поважних причин не може проголосувати за своєю виборчою адресою. Громадяни України зможуть проголосувати і в іншому місці, даним законом передбачена можливість тимчасової зміни місця голосування (на період проведення виборів чи референдуму) виборця, який у день голосування з поважних причин не може проголосувати за своєю виборчою адресою, без зміни виборчої адреси. У законі визначено поняття "виборча адреса" виборця, який не має зареєстрованого місця проживання; військовослужбовця; виборця, який відбуває покарання; виборця, який проживає або перебуває за межами України. Даним законом удосконалено порядок періодичного поновлення персональних даних Державного реєстру виборців, уточнення персональних даних реєстру, складання попередніх та уточнених списків виборців. Законом також удосконалено порядок внесення змін до реєстру за ініціативою виборця. За підсумками вивчення звернення виборця орган ведення держреєстру може звернутися засобами автоматизованої інформаційно-телекомунікаційної системи реєстру до органу ведення реєстру за попередньою виборчою адресою виборця про необхідність внесення змін щодо виборчої адреси виборця (якщо попередня виборча адреса виборця не належить до території, на яку поширюються повноваження цього органу ведення реєстру).

Особі, яка звернулася із заявою, зазначеною у частинах першій чи другій цієї статті, повідомляється у письмовій формі про відмову в задоволенні заяви із зазначенням вичерпного переліку підстав відмови. Таке повідомлення надсилається на виборчу адресу виборця. У разі відмови у зміні виборчої адреси виборця зазначене повідомлення надсилається на виборчу адресу відповідно до даних Реєстру і на адресу, яку виборець просив визнати його виборчою адресою.

У разі якщо виборець, який звернувся із заявою, зазначеною в частинах першій або другій цієї статті, виявився не включеним до Реєстру, орган ведення Реєстру перевіряє відомості, зазначені в заяві, надсилаючи запит до відповідних органів, закладів, установ, зазначених у статті 22 цього Закону. Рішення щодо включення цього виборця до Реєстру приймається в порядку, встановленому частинами 6 та 7 статті 19 цього Закону. Перед прийняттям рішення орган ведення Реєстру може звернутися до виборця стосовно перевірки чи уточнення відомостей щодо нього.

Начальник
Гребінківського РЮУ
Д.М. Федорченко

Тимчасова зміна місця голосування

Відповідно до пункту 3 статті 7 Закону України "Про Державний реєстр виборців" за мотивованим зверненням виборця, який має право голосу на відповідних виборах чи референдумі, орган ведення Реєстру може тимчасово (на період їх проведення) змінити виборцю місце голосування (виборчу дільницю) без зміни його виборчої адреси. Таке звернення подається до органу ведення Реєстру за місцезнаходженням зазначеної виборцем виборчої дільниці або за виборчою адресою не пізніше ніж за п'ять днів до дня голосування на відповідних виборах чи референдумі. Тимчасова зміна місця голосування виборця (виборчої дільниці) підтверджується посвідченням за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, яке видається виборцю.

Заява виборця, виборча адреса якого знаходиться за межами України, та який перебуватиме в день виборів чи всеукраїнського референдуму на території України, приймається органом ведення Реєстру за вказаним у заяві місцем перебування чи місцезнаходженням виборчої дільниці, дільниці для голосування, яку він просить визначити місцем його голосування, або органом ведення Реєстру в Міністерстві закордонних справ України.

Якщо виборець, який проживає в Україні, та перебуватиме в день виборів за її межами, може звернутися з заявою про тимчасову зміну місця голосування до органу ведення Реєстру за виборчою адресою заявника або до органу ведення Реєстру в Міністерстві закордонних справ України.

Заява виборця, виборча адреса якого знаходиться за межами України, з проханням тимчасово змінити місце його голосування на виборах, всеукраїнському референдумі на іншу закордонну виборчу дільницю (дільницю для голосування), приймається органом ведення Реєстру в Міністерстві закордонних справ України.

**В.о начальника
Карлівського РУЮ
В.І. Пушкарьова**

щодо підготовки та проведення виборів депутатів здійснюються:

- 1) Центральної виборчої комісії - на всій території України та у закордонному виборчому окрузі;
- 2) окружної виборчої комісії - у межах територіального виборчого округу;
- 3) дільничної виборчої комісії - у межах виборчої дільниці.

Повноваження окружної виборчої комісії закордонного виборчого округу здійснює Центральна виборча комісія.

Висування кандидатів у депутати є однією з найважливіших стадій виборчого процесу. Громадянин України, який відповідно до статті 9 Закону України "Про вибори народних депутатів України" має право бути обраним депутатом, може дати згоду балотуватися кандидатом у депутати від партії (блоку). Висування кандидатів у депутати розпочинається за сто дев'ятнадцять днів і закінчується за дев'яносто днів до дня виборів.

Реєстрація кандидатів (списків). Кандидати у депутати, включені до виборчого списку партії (блоку), реєструються Центральною виборчою комісією за умови подання їй документів, передбачених статтею 58 Закону України "Про вибори народних депутатів України".

Подання документів до Центральної виборчої комісії для реєстрації кандидатів у депутати закінчується за вісімдесят п'ять днів до дня виборів.

Передвиборна агітація - це діяльність громадян, політичних партій, інших об'єднань громадян, колективів підприємств, установ і організацій, спрямована на формування громадської думки і поведінки виборців в інтересах конкретних кандидатів чи політичних партій.

Партія (блок), кандидати у депутати мають право розпочати свою передвиборну агітацію з моменту прийняття Центральною виборчою комісією рішення про реєстрацію кандидатів у депутати, включених до виборчого списку партії (блоку).

Передвиборна агітація може здійснюватися у будь-яких формах (через засоби масової інформації, шляхом проведення передвиборних заходів, у тому числі зустрічей із виборцями, публічних передвиборних дебатів, мітингів, випуску та розповсюдження матеріалів передвиборної агітації тощо) і будь-якими засобами, що не суперечать Конституції України та законам України. При цьому повинні бути дотримані такі принципи:

- свобода вибору будь-яких незаборонених форм і засобів ведення перед-

виборної агітації;

- рівні можливості ведення передвиборної агітації для всіх активних суб'єктів виборчого процесу (кандидатів та політичних партій);
- неупереджене ставлення органів державної влади, інших державних установ, органів місцевого самоврядування до всіх без винятку кандидатів та політичних партій;
- надійний контроль за використанням коштів на проведення передвиборної кампанії.

Передвиборна агітація закінчується о 24 годині останньої п'ятниці перед днем виборів.

Передвиборна агітація напередодні дня виборів та в день виборів забороняється. У цей же час забороняються проведення масових акцій (зборів, мітингів, походів, демонстрацій, пікетів) від імені партії (блоку) - суб'єкта виборчого процесу, розповсюдження агітаційних матеріалів, а також публічні оголошення про підтримку партією (блоком) чи окремими кандидатами у депутати проведення концертів, вистав, спортивних змагань, демонстрацій фільмів та телепередач чи інших публічних заходів.

Голосування проводиться в день виборів сьомої до двадцять другої години без перерви.

Голосування виборців на виборах депутатів здійснюється за допомогою виборчого бюлетеня з виборів народних депутатів України (далі - виборчий бюлетень). Форма і текст виборчого бюлетеня затверджуються Центральною виборчою комісією не пізніше як за тридцять два дні до дня виборів. Виборчі бюлетені повинні бути однаковими за розміром, кольором та змістом. Ступінь захисту виборчого бюлетеня встановлюється Центральною виборчою комісією.

Голосування проводиться в спеціально відведених та обладнаних приміщеннях, в яких обладнуються кабінети для таємного голосування та визначаються місця видачі виборчих бюлетенів і встановлення виборчих скриньок. На одній виборчій дільниці обладнується одне приміщення для голосування. Контроль за обладнанням приміщення для голосування покладається на дільничну виборчу комісію.

Виборчі бюлетені видаються членами дільничної виборчої комісії на підставі списку виборців по відповідній виборчій дільниці за умови пред'явлення виборцем документа, який посвідчує його особу.

Відповідно до ст. 84 Закону України "Про вибори народних депутатів України виборцю, який внесений до списку виборців на виборчій дільниці,

але за віком, у зв'язку з інвалідністю чи за станом здоров'я не здатний пересуватися самостійно, дільнична виборча комісія надає можливість голосувати за місцем перебування цього виборця.

Для організації голосування виборців, не здатних пересуватися самостійно, за їх місцем перебування дільнична виборча комісія в останній день перед днем виборів на своєму засіданні виготовляє витяг із списку виборців за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

При цьому виборці, які мають бути включені до такого витягу, повідомляються про це не пізніше ніж за сім днів до дня виборів з роз'ясненням наданого їм права голосування за місцем перебування та можливості відмови від цього права не пізніше ніж за три дні до дня виборів.

Підрахунок голосів здійснюється виключно членами дільничної виборчої комісії на її засіданні. Під час підрахунку голосів ніхто не має права робити будь-які позначки, записи на бюлетенях для голосування. Процедура підрахунку голосів передбачає послідовне виконання таких дій:

- 1) встановлення загальної кількості виборців по виборчій дільниці на підставі списку виборців;
- 2) встановлення кількості виборців, котрі отримали виборчі бюлетені, шляхом підрахунку кількості контрольних талонів з підписами виборців та відповідних членів комісії;
- 3) пакування та опечатування контрольних талонів і невикористаних виборчих бюлетенів (разом з контрольними талонами цих бюлетенів);
- 4) перевірка цілісності печаток або пломб на виборчих скриньках;
- 5) відкриття виборчих скриньок;
- 6) сортування виборчих бюлетенів;
- 7) встановлення шляхом підрахунку (окремо) загальної кількості виборчих бюлетенів;
- 8) визначення кількості недійсних бюлетенів);
- 9) занесення до протоколу дільничної виборчої комісії кількості недійсних бюлетенів;
- 10) пакування недійсних виборчих бюлетенів;
- 11) підрахунок (окремо) кількості голосів, поданих за кожного кандидата в депутати та за кожен список кандидатів у депутати від політичної партії, виборчих блоків партій;
- 12) пакування (окремо) виборчих бюлетенів з голосами "за" кожного кандидата та "за" відповідні списки кандидатів у депутати від політичних партій, виборчих блоків партій.

Підрахунок голосів починається одразу після закінчення часу голосування і проводиться без перерви до

оформлення протоколів дільничної виборчої комісії.

Протокол про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці складається дільничною виборчою комісією у кількості примірників, яка на чотири більша, ніж кількість осіб, які входять до складу дільничної виборчої комісії. Примірники протоколу нумеруються і мають однакову юридичну силу.

Встановлюють результати виборів Центральна виборча комісія (при виборах Президента України та в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі при виборах народних депутатів), територіальні та окружні виборчі комісії.

Відомості про підсумки голосування цифрами і прописом заносяться до протоколу Центральної виборчої комісії про результати виборів депутатів.

Право на участь у розподілі депутатських мандатів набувають кандидати у депутати, включені до виборчих списків партій (блоків), що отримали три і більше відсотків голосів виборців, які взяли участь у голосуванні у загальнодержавному виборчому окрузі. Кандидати у депутати, включені до виборчого списку партії (блоку), який отримав менше трьох відсотків голосів виборців, які взяли участь у голосуванні, права на участь у розподілі депутатських мандатів не мають.

Центральна виборча комісія не пізніше як на п'ятий день з дня встановлення результатів виборів офіційно оприлюднює результати виборів депутатів у газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр". Список обраних депутатів публікується із зазначенням в алфавітному порядку їх прізвища, імені, по батькові, року народження, освіти, посади (заняття), місця роботи, місця проживання, партійності, суб'єкта висування.

Повторні вибори - проводяться тоді, коли у якомусь виборчому окрузі балотувалися не більше двох кандидатів у депутати і жодний з них не був обраний, або коли основні вибори визнані такими, що не відбулися, або недійсними.

Після закінчення всіх стадій виборів, виборчі комісії припиняють свою діяльність.

Виборчий процес завершується через п'ятнадцять днів після дня офіційного оприлюднення Центральною виборчою комісією результатів виборів депутатів

Оприлюднення рішень про утворення виборчих дільниць

Відповідно до Закону України "Про вибори народних депутатів України" Центральна виборча комісія забезпечує оприлюднення в загальнодержавних та у відповідних регіональних чи місцевих друкованих засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії переліку відповідних виборчих дільниць, що утворюються на постійній основі, із зазначенням одномандатних округів, до яких ці виборчі дільниці відносяться, номерів виборчих дільниць не пізніше як за сто сімдесят п'ять днів до дня голосування.

Окружна виборча комісія оприлюднює свої рішення про утворення спеціальних виборчих дільниць із зазначенням номерів виборчих дільниць, їх меж чи установ (закладів), у яких вони утворені, адрес відповідних дільничних виборчих комісій та приміщень для голосування. Таке рішення публікується у регіональних чи місцевих друкованих засобах масової інформації не пізніше як на п'ятий день після дня прийняття цього рішення або, у разі неможливості, оприлюднюється в інший спосіб у цей же строк.

Центральна виборча комісія забезпечує оприлюднення свого рішення про утворення відповідно до чинного законодавства спеціальної виборчої дільниці у відповідних регіональних чи місцевих друкованих засобах масової інформації не пізніше як на п'ятий день після дня прийняття цього рішення або, у разі неможливості, в інший спосіб у цей же строк.

Центральна виборча комісія оприлюднює своє рішення про утворення закордонних виборчих дільниць у загальнодержавних друкованих засобах масової інформації не пізніше як на п'ятий день після дня прийняття цього рішення або, у разі неможливості, оприлюднює в інший спосіб у цей же строк. Відповідна закордонна дипломатична установа України у державі, де утворена закордонна виборча дільниця, публікує повідомлення про утворення закордонної виборчої дільниці у друкованих засобах масової інформації, доступних громадянам України, що проживають чи перебувають на відповідній території, або, у разі неможливості, оприлюднює таке повідомлення в інший спосіб не пізніше як на п'ятий день після дня отримання цього рішення.

Начальник
Диканського РУЮ
С.Г. Джуве

Начальник
Глобинського РУЮ
І.В. Кошеленко

Про новели у Законі України "Про вибори народних депутатів України"

3 листопада 2011 р. Верховною Радою України було прийнято рішення про утворення Тимчасової спеціальної комісії з питання підготовки проекту Закону України "Про вибори народних депутатів України", якій до 17 листопада 2011 р. доручалось підготувати та подати на розгляд парламенту проект нової редакції закону про парламентські вибори. 17 листопада комісія внесла на розгляд парламенту підготовлений нею законопроект (№ 9265-д), який того ж дня був прийнятий парламентом у першому читанні та в цілому як Закон. За прийняття Закону проголосувало 366 народних депутатів України. Отже, основні його положення.

1. Виборча система. Згідно із Законом, вибори народних депутатів України проводяться на основі змішаної виборчої системи - 225 депутатів обираються за мажоритарною системою відносною більшості у 225 одномандатних виборчих округах, 225 - за пропорційною системою з голосуванням за закриті списки кандидатів у депутати від партій у єдиному загальнодержавному виборчому окрузі. У загальнодержавному виборчому окрузі право на участь у розподілі депутатських мандатів матимуть лише ті партії, які подолають 5% виборчий бар'єр. Самовисування допускається лише в одномандатних виборчих округах. Вибірчі блоки не матимуть права висувати кандидатів на виборах.

2. Територіальна організація виборів. Закон містить ряд суттєвих нововведень в частині територіальної організації виборів:

- відхилення кількості виборців в одномандатному окрузі не може перевищувати 12% орієнтовної середньої кількості виборців в одномандатних округах;

- виборчі округи утворюватимуться за 180 днів до дня голосування, що дозволить потенційним кандидатам належним чином спланувати свої виборчі кампанії в одномандатних округах;

- виборці на закордонних дільницях матимуть два голоси - для голосування у загальнодержавному та відповідному одномандатному окрузі;

- закордонні виборчі дільниці рівномірно відносимуться до всіх одномандатних округів, які утворюватимуться на території м. Києва;

- скасовується поділ закордонних дільниць на постійні та тимчасові;

- гранична кількість виборців на звичайних і спеціальних дільницях не перевищуватиме 2 500 осіб.

3. Вибірчі комісії та статус членів виборчих комісій. Закон суттєво змінив порядок формування виборчих комісій, наблизивши його до порядку, встановленого попереднім Законом "Про вибори народних депутатів України". Зокрема, передбачено, що ОВК формуватимуться за поданнями фракцій та партій-суб'єктів виборчого процесу. Від кожної фракції до складу ОВК включатиметься по 1 представнику, решта членів комісії (від партій-суб'єктів виборчого процесу) включатиметься до

складу комісії шляхом жеребкування (від кожної партії до складу ОВК включатиметься по 1 представнику). В аналогічний спосіб формуватиметься і ДВК - кожна парламентська фракція буде гарантовано представлена у складі ДВК 1 членом комісії, в той час як представництво кандидатів-самовисуванців та партій - суб'єктів виборчого процесу у складі ДВК вирішуватиметься на основі жеребкування (від самовисуванця та партії-суб'єкта виборчого процесу до ДВК може бути включено 1 члена комісії). Такий підхід до формування ОВК і ДВК запобігатиме надмірному представництву у складі комісії представників партій, які утворили власні парламентські фракції. Рішення комісії (крім винятків, встановлених для засідань у день голосування та підрахунку голосів) ухвалюватимуться більшістю голосів від їх складу. Ще одне позитивне нововведення Закону - закріплення за суб'єктами висування кандидатур до складу виборчих комісій права заміни призначених за їхніми поданнями членів комісії.

4. Списки виборців. Передбачений Законом порядок складання і уточнення списків виборців не зазнав суттєвих змін. Передбачається, зокрема, що попередні списки виборців передаватимуться органами ведення Державного реєстру виборців не до ОВК, а безпосередньо до ДВК. У день голосування зміни до уточнених списків виборців вноситимуться на підставі рішення суду. Законом також передбачена можливість зміни місця голосування без зміни виборчої адреси без використання відкритих посвідчень.

5. Висування і реєстрація кандидатів. Закон значною мірою змінив порядок висування і реєстрації кандидатів у депутати. Так, передбачається, що всі кандидати у депутати реєструватимуться лише ЦВК.

Кандидати в одномандатних округах зобов'язані подавати до ЦВК свої передвиборні програми, які підлягатимуть оприлюдненню на веб-сайті ЦВК.

Внесена партіями і кандидатами грошова застава повертатиметься лише у випадку отримання ними місць у парламенті

Декларації про майновий стан, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру оприлюднюватимуться на веб-сайті ЦВК лише в частині відомостей, які не є конфіденційними. Рішення про реєстрацію кандидатів у загальнодержавному окрузі ЦВК прийматиме протягом 5 днів з дня прийняття заяви про реєстрацію кандидатів, а рішення про реєстрацію кандидата в одномандатному окрузі - протягом 4 днів з дня прийняття заяви про реєстрацію кандидата в одномандатному окрузі.

Неправильне оформлення реєстраційних документів та порушення вимог законів при висуванні кандидатів не вважатиметься підставою для відмови у реєстрації кандидатів.

Строк виправлення недоліків у

поданих для реєстрації кандидатів документах продовжено до двох днів.

Закон передбачає можливість скасування реєстрації кандидатів лише у виняткових випадках, не пов'язаних з вчиненням порушень виборчого законодавства (окрім порушень, які позбавляють особу права бути обраною депутатом).

6. Передвиборна агітація. Основним нововведенням закону в частині регулювання передвиборної агітації є відновлення державного фінансування агітаційної діяльності. Зокрема, за рахунок коштів Державного бюджету України виготовлятимуться інформаційні плакати про партії і кандидатів в одномандатних округах, надаватиметься ефірний час на радіо і телебаченні партіям - суб'єктам виборчого процесу, друкватимуться передвиборні програми партій і кандидатів в одномандатних округах.

Ці новели забезпечуватимуть належне інформування виборців про учасників виборчих перегонів та рівність можливостей партій у здійсненні передвиборної агітації.

7. Підготовка до голосування, організація голосування, підрахунок голосів та встановлення результатів виборів. Серед основних позитивних нововведень закону в частині підготовки до голосування, його організації, підрахунку голосів та встановлення результатів виборів варто виділити наступні:

- 1) закріплення обов'язковості встановлення ступенів захисту виборчих бюлетенів (ці ступені встановлюватимуться ЦВК);

- 2) необхідність друкування в бюлетені номера виборчої дільниці;

- 3) необхідність підтвердження підстав для голосування за місцем перебування виборця довідкою медичної установи про стан здоров'я;

- 4) обов'язковість складання протоколів про підрахунок голосів виборців і про підсумки голосування у відповідній кількості примірників.

8. Оскарження рішень, дій та бездіяльності щодо виборів. Основним позитивним нововведенням закону в частині оскарження рішень, дій та бездіяльності щодо виборів є продовження строків подання скарг до виборчих комісій з 2 днів до 5 днів. В цілому ж встановлений порядок подання і розгляду скарг не зазнав принципових змін.

Так, законопроектом звужено сферу компетенції комісій щодо розгляду скарг (окремі типи порушень можуть бути оскаржені виключно до суду), встановлено надмірно короткі строки розгляду скарг (2 дні з дня отримання тощо), звужено коло суб'єктів звернення зі скаргами (наприклад, офіційні спостерігачі не матимуть права подавати скарги до комісій).

Начальник Октябрського відділу
ДРАЦС РС Полтавського МУЮ
Полтавської області
Л.М. Висоцька

Повноваження окружної виборчої комісії

Повноваження окружної виборчої комісії починаються з моменту складення присяги не менш як двома третиною її мінімального складу, визначеного частиною 1 статті 27 Закону України "Про вибори народних депутатів України", на її першому засіданні, яке проводиться не пізніше як на третій день після дня прийняття рішення про її утворення.

Окружна виборча комісія:

- 1) забезпечує підготовку та проведення виборів депутатів в одномандатному окрузі та в загальнодержавному окрузі в межах одномандатного округу;
- 2) здійснює в межах відповідного одномандатного округу контроль за додержанням і однаковим застосуванням законодавства про вибори депутатів виборцями, дільничними виборчими комісіями та їх членами, органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування, посадовими і службовими особами цих органів, підприємствами, закладами, установами, організаціями та їх посадовими особами, засобами масової інформації, їх власниками, посадовими особами та творчими працівниками, кандидатами у депутати, партіями, їх представниками та уповноваженими особами, довіреними особами кандидатів у депутати в одномандатних округах, офіційними спостерігачами, громадськими організаціями;
- 3) надає правову, організаційно-методичну, технічну допомогу дільничним виборчим комісіям, організовує навчання членів цих комісій з питань організації виборчого процесу;
- 4) реєструє довірених осіб кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, та видає їм посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією;
- 5) утворює дільничні виборчі комісії відповідно до вищезазначеного Закону, крім випадку, передбаченого у частині тринадцятій статті 28 Закону України "Про вибори народних депутатів";
- 6) скликає у разі необхідності за власною ініціативою засідання дільничної виборчої комісії;
- 7) вирішує питання використання коштів Державного бюджету України, виділених на підготовку та проведення виборів депутатів, у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією;
- 8) контролює дотримання органами, уповноваженими на це законом, законодавства щодо складання списків виборців по виборчих дільницях на території одномандатного округу, контролює надання їх для загального ознайомлення;
- 9) контролює діяльність місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань забезпечення приміщеннями для голосування, транспортом, засобами зв'язку, обладнанням, у межах своєї ком-

петенції розглядає і вирішує інші питання матеріально-технічного забезпечення виборів депутатів на території одномандатного округу;

10) передає дільничним виборчим комісіям виборчі бюлетені, бланки іншої документації відповідно до цього Закону, забезпечує контроль за обліком виборчих бюлетенів у межах одномандатного округу;

11) забезпечує виготовлення інформаційних плакатів, плакатів, що роз'яснюють порядок голосування та відповідальність за порушення законодавства про вибори депутатів, печаток дільничних виборчих комісій та передає їх дільничним виборчим комісіям, а також забезпечує виготовлення іншої виборчої документації;

12) надає правову, організаційно-методичну, технічну допомогу дільничним виборчим комісіям, організовує навчання голів, заступників голів, секретарів дільничних виборчих комісій;

13) заслуховує інформацію дільничних виборчих комісій, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань підготовки і проведення виборів;

14) реєструє офіційних спостерігачів від партії, яка висунула кандидатів у депутати у загальнодержавному окрузі, від кандидата у депутати в одномандатному окрузі, від громадської організації;

15) розглядає заяви і скарги на рішення, дії або бездіяльність дільничних виборчих комісій і приймає рішення з цих питань;

16) встановлює підсумки голосування в загальнодержавному окрузі в межах одномандатного округу та одномандатному окрузі, складає протоколи про підсумки голосування, передає протоколи та іншу виборчу документацію, передбачену цим законодавством, Центральної виборчої комісії;

17) визнає голосування на виборчій дільниці недійсним у випадках, передбачених чинним законодавством;

18) забезпечує передачу на зберігання до відповідної архівної установи виборчої та іншої документації в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією;

19) здійснює інші повноваження, передбачені Законом України "Про вибори народних депутатів України" та іншими законами України.

Повноваження окружної виборчої комісії припиняються через п'ятнадцять днів після дня офіційного оприлюднення Центральною виборчою комісією результатів виборів депутатів у порядку, встановленому чинним законодавством. Статус окружної виборчої комісії як юридичної особи припиняється в порядку та у строки, визначені статтею 38 Закону України "Про вибори народних депутатів України".

Провідний спеціаліст
Глобінського РУО
О.О. Сакун

Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій

Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій реєструються Центральною виборчою комісією. Пропозиції щодо реєстрації офіційних спостерігачів подаються іноземними державами, міжнародними організаціями безпосередньо або через Міністерство закордонних справ України до Центральної виборчої комісії не пізніше як за сім днів до дня голосування. Порядок реєстрації офіційних спостерігачів від іноземних держав та міжнародних організацій визначається Центральною виборчою комісією.

Рішення про реєстрацію або про відмову в реєстрації офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій приймається Центральною виборчою комісією не пізніше як за п'ять днів до дня голосування.

Громадяни України не можуть бути зареєстровані офіційними спостерігачами від іноземних держав чи міжнародних організацій.

Громадяни України або іноземці чи особи без громадянства, які володіють українською мовою, можуть супроводжувати зареєстрованих офіційних спостерігачів від іноземних держав і міжнародних організацій на території виборчих дільниць та під час засідань виборчих комісій виключно для виконання функцій перекладача (не більше однієї особи з кожним офіційним спостерігачем).

Центральна виборча комісія видає офіційним спостерігачам від іноземних держав, міжнародних організацій посвідчення за встановленою нею формою.

Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють свої повноваження на території України, а також на закордонних виборчих дільницях.

Офіційний спостерігач від іноземної держави, міжнародної організації має право:

- 1) бути присутнім на зустрічах кандидатів у депутати, уповноважених осіб партій з виборцями, на передвиборних зборах, мітингах, засіданнях виборчих комісій;
- 2) знайомитися з матеріалами передвиборної агітації;
- 3) перебувати на виборчих дільницях під час голосування, спостерігати за діями членів комісії, у тому числі під час видачі виборчих бюлетенів виборцям і підрахунку голосів, не заважаючи членам комісії фізично;
- 4) робити фото- та кінозйомки, аудіо- та відеозаписи, не порушуючи при

цьому таємниці голосування;

5) після проведення виборів публічно висловлювати свої пропозиції щодо організації проведення виборів депутатів та вдосконалення законодавства України з урахуванням міжнародного досвіду, проводити прес-конференції з додержанням вимог законодавства України;

6) утворювати разом з іншими спостерігачами від іноземних держав, міжнародних організацій тимчасові групи офіційних спостерігачів для координації своєї діяльності в межах повноважень, передбачених Законом України "Про вибори народних депутатів України", з інформуванням про це протягом одного дня Центральної виборчої комісії.

Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють спостереження самостійно і незалежно.

Міністерство закордонних справ України, інші органи виконавчої влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування та виборчі комісії сприяють офіційним спостерігачам від іноземних держав, міжнародних організацій у здійсненні ними повноважень. Фінансове і матеріальне забезпечення діяльності офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюється за рахунок коштів держав чи організацій, які направили цих спостерігачів в Україну, або за їх власні кошти. Офіційні спостерігачі від іноземних держав та міжнародних організацій не мають права втручатися в роботу виборчої комісії, чинити дії, що порушують законний хід виборчого процесу або неправомірно заважають членам виборчої комісії здійснювати свої повноваження; заповнювати замість виборця (у тому числі і на його прохання) виборчий бюлетень або іншим чином порушувати таємницю голосування та використовувати свій статус у діяльності, не пов'язаній зі спостереженням за ходом виборчого процесу.

Це обмеження поширюється і на осіб, які відповідно до частини третьої статті 79 Закону України "Про вибори народних депутатів України" супроводжують офіційних спостерігачів, під час безпосередньої роботи з офіційним спостерігачем від іноземної держави, міжнародної організації.

**Начальник
Лубенського МРЮУ
В.О. Довженко**

Порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності

Напередодні обрання народних депутатів України до Верховної Ради України тема виборів, освітлення питань їх регулювання є актуальною для кожного, хто має право на голосування. Станом на 17.01.10 орієнтована кількість виборців України склала 36 мільйони 576 тисяч осіб.

У відповідності до ст. 71 Конституції України виборцям гарантується вільне волевиявлення шляхом загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Вказане право виборців реалізується шляхом гарантування оскарження у суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Відповідно до ст. 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюється виключно судами, юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Механізм захисту прав виборців закріплені в Кодексі адміністративного судочинства України (далі - КАСУ). Від інших способів захисту громадян він відрізняється насамперед своєю швидкістю і спрощеною системою, адже під час проведення виборів кожна мить може набути істотного значення.

Виборець (громадянин, який має право голосу у виборах) може оскаржити рішення, дію чи бездіяльність виборчої комісії, членів цих комісій, якщо таке рішення, дія чи бездіяльність порушує виборчі права або інтереси щодо участі у виборчому процесі його особисто. Це означає, зокрема, що виборець не може обґрунтувати свій позов тим, що внаслідок порушення прав кандидата, за якого він готовий віддати свій голос, обмежено право виборця вільно обирати тощо. Виборець повинен довести, що порушено саме його права та інтереси безпосередньо.

Якщо у позовній заяві цього обґрунтування немає, тоді суд залишає її без руху і пропонує позивачеві виправити цей недолік. У разі неусунення зазначеного недоліку у встановлений судом строк така позовна заява за правилами п.1 ч.3 ст. 108 КАСУ повертається позивачеві. Неприбуття у судові засідання осіб, які були належним чином повідомлені, не перешкоджає судовому розгляду.

Виходячи зі ст. 24 Закону України "Про вибори народних депутатів України" відповідачем під час виборів народних депутатів можуть бути такі комісії та їхні члени:

- 1) Центральна виборча комісія;
- 2) окружні виборчі комісії;
- 3) дільничні виборчі комісії.

Підсудність справ у першій інстанції Вищому адміністративному суду України підсудні справи про оскарження рішень, дій або бездіяльності Центральної виборчої комісії, члена цієї комісії

щодо встановлення нею результатів виборів.

Окружним адміністративним судам за місцезнаходженням відповідної комісії підсудні виборчі спори щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності таких комісій та їхніх членів.

Спеціальну підсудність для окружного адміністративного суду, територіальну юрисдикцію якого поширено на місто Київ (Окружного адміністративного суду міста Києва), КАСУ визначив стосовно виборчих спорів щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності Центральної виборчої комісії, члена цієї комісії (крім рішень, дій або бездіяльності, що стосуються встановлення нею результатів виборів).

Місцевим загальним судам (міським, районним, районним у містах, міськрайонним судам) за місцезнаходженням відповідної комісії, що діють як адміністративні суди, підсудні виборчі спори щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій, членів цих комісій (крім тих рішень, дій чи бездіяльності, що оскаржуються до Вищого адміністративного суду України або окружних адміністративних судів). В усякому разі всі рішення, дії чи бездіяльність дільничних комісій, членів цих комісій оскаржуються до місцевого загального суду як адміністративного суду.

Якщо в позовній заяві є вимоги, що підсудні різним судам, то такі вимоги розглядатися в одному провадженні не можуть (ч.1 ст. 21 КАСУ).

Склад суду першої інстанції

Справу щодо оскарження рішення, дії чи бездіяльності виборчої комісії, члена цієї комісії в окружному адміністративному суді розглядає і вирішує колегія у складі трьох професійних суддів. Такий же склад суду в окружному адміністративному суді утворюється за клопотанням однієї зі сторін про колегіальний розгляд справи або з ініціативи судді в разі особливої складності справи.

Вищий адміністративний суд України розглядає і вирішує справи щодо встановлення Центральною виборчою комісією результатів виборів колегією у складі не менше п'яти професійних суддів.

У всіх інших випадках адміністративну справу розглядає професійний суддя одноособово.

Звернення до адміністративного суду

Звернення з позовною заявою щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій, членів цих комісій можливе протягом п'яти днів з дня прийняття рішення, вчинення дії або допущення бездіяльності. Днем

допущення бездіяльності є останній день встановленого законом строку, в який мало бути вчинено дію або прийнято рішення.

В усякому випадку позовну заяву щодо рішень, дій чи бездіяльності, що мали місце до дня голосування, може бути подано до адміністративного суду не пізніше двадцять четвертої години дня, що передє дню голосування. Таке обмеження встановлено виходячи з того, що якщо заяву буде подано пізніше, то суд уже не встигне своєчасно поновити права особи.

Скорочений строк встановлено також для подання позовної заяви щодо рішень, дій чи бездіяльності дільничної виборчої комісії, членів цих комісій, що мали місце у день голосування, під час підрахунку голосів та встановлення результатів голосування на дільниці. Таку позовну заяву може бути подано до адміністративного суду протягом двох днів з дня прийняття рішення, вчинення дії або допущення бездіяльності. Скорочений строк тут обумовлено тим, що від встановлення результатів голосування на виборчій дільниці залежать результати голосування в межах територіального виборчого округу, тому для своєчасного їх встановлення важливо якнайшвидше одержати всі судові рішення стосовно голосування на дільницях у межах відповідного територіального виборчого округу.

Днем подання позовної заяви є день її надходження до відповідного адміністративного суду - до 24-ї години цього дня. У разі незабезпечення роботи суду до зазначеної години позовну заяву, подану у зв'язку з цим наступного дня, необхідно вважати поданою у встановлений строк.

Якщо позовну заяву подано несвоєчасно, тобто з пропущенням строку звернення до суду або після закінчення встановленого строку для розгляду таких спорів, суд залишає позовну заяву без розгляду (ч.5 ст. 179 КАСУ) - на будь-якій стадії проходження справи: відкриття провадження, підготовчого провадження, судового розгляду, ухвалення рішення у справі. Положення ст. 100 КАСУ щодо наслідків пропущення строку звернення до адміністративного суду в цих справах не застосовуються. Оскільки за правилами ч.1 ст. 172 КАСУ право оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій, членів цих комісій мають суб'єкти відповідного виборчого процесу (крім виборчої комісії), то в позовній заяві обов'язково має бути зазначено юридичний статус позивача із зазначенням документа, який підтверджує цей статус. А якщо ні, то така позовна заява залишається без руху з встановленням строку для усунення цього недоліку.

Сплата судового збору

При поданні позовної заяви щодо рішення, дій чи бездіяльності виборчої комісії, члена відповідної комісії не

обов'язково сплачувати судовий збір. Така особливість обумовлена тим, що сплата судового збору потребує часу. Крім того, у вихідні дні банківські відділення можуть не працювати. Вимога ж про обов'язкову сплату судового збору при зверненні до суду перешкоджала б доступу до правосуддя у таких справах.

Якщо судовий збір на момент вирішення справи не було сплачено, суд залежно від результатів розгляду справи одночасно судовим рішенням повинен вирішити питання про стягнення судового збору відповідно до загальних правил розподілу судових витрат, визначених ст.ст. 94 - 96 КАСУ.

Строк розгляду адміністративної справи

Строк розгляду і вирішення адміністративних справ порівняно із загальними положеннями суттєво скорочений. Такі справи належить розглянути і вирішити у п'ятиденний строк після надходження позовної заяви.

Надходження позовної заяви - це доставлення позовної заяви в адміністративний суд, незалежно від того, коли вона була здана на пошту чи її передано до інших підприємств зв'язку (наприклад, кур'єрської служби).

Адміністративні справи за позовними заявами, що надійшли до дня голосування, суд вирішує у п'ятиденний строк, але не пізніше, ніж за дві години до початку голосування.

Про розгляд справи у судовому засіданні суд повідомляє сторони та інших осіб, які беруть участь у справі, - у строк, достатній для їх прибуття до суду. У цьому випадку допустимо здійснювати судовий виклик або судове повідомлення телеграмою, факсимільним повідомленням (факсом, телефаксом), електронною поштою, телефоном або й через друкований засіб масової інформації.

Однак неприбуття у судові засідання осіб, які були належним чином повідомлені, не перешкоджає судовому розгляду справи.

Повідомлення про судові рішення

Після набрання судовим рішенням у справі законної сили суд повідомляє відповідні виборчу комісію та комісію вищого рівня про ухвалене судом рішення.

Якщо ж у судовому засіданні були представники цих комісій, тоді суд невідкладно після проголошення судового рішення вручає його копію представникам та іншим особам, які беруть участь у справі, що присутні, а тим, що не були присутні, - надсилає поштою.

**Головний спеціаліст
відділу з питань банкрутства
ГЮО у Полтавській області
О.О. Войтова**

Спеціальні виборчі дільниці

Спеціальні виборчі дільниці утворюються у стаціонарних лікувальних закладах, в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах, на суднах, які перебувають у день голосування у плаванні під Державним Прапором України, на полярних станціях України та в інших місцях тимчасового перебування виборців з обмеженими можливостями перебування.

Не допускається утворення однієї виборчої дільниці для двох і більше закладів чи установ.

Центральна виборча комісія може утворювати на постійній основі спеціальні виборчі дільниці у стаціонарних лікувальних закладах, на полярних станціях України, в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах.

Спеціальні виборчі дільниці утворюються таким чином, щоб виборці могли проголосувати, не порушуючи режиму перебування в закладі (установі).

З метою забезпечення режиму перебування виборців у відповідному закладі (установі) допускається утворення в одному закладі (установі) більш ніж однієї спеціальної виборчої дільниці.

Спеціальні виборчі дільниці, що існують на тимчасовій основі, утворюються окружними виборчими комісіями не пізніше як за сорок днів до дня голосування.

Спеціальна виборча дільниця визначається закладом, установою, судом, полярною станцією України, де вона утворена.

Спеціальна виборча дільниця має порядковий номер, адресу (місцезнаходження) закладу, установи, полярної станції України, визначені Центральною виборчою комісією чи окружною виборчою комісією, або характеризується назвою та портом приписки судна.

Спеціальні виборчі дільниці, що існують на тимчасовій основі, утворюються окружною виборчою комісією на підставі подань районних, районних у містах державних адміністрацій чи виконавчих комітетів міських рад міст обласного (республіканського в Автономній Республіці Крим) значення, форма яких затверджується Центральною виборчою комісією. Зазначені подання повинні надійти до відповідної окружної виборчої комісії не пізніше як за сорок вісім днів до дня голосування.

У поданні щодо утворення спеціальної виборчої дільниці у відповідному закладі чи установі зазначаються:

- 1) назва закладу чи установи;
- 2) юридична адреса закладу чи установи;
- 3) орієнтовна кількість виборців, що перебуватимуть у закладі чи установі на день голосування;
- 4) наявність відповідного приміщення для голосування та його адреса (у разі якщо адреса приміщення для голосування відмінна від юридичної адреси закладу чи установи);
- 5) зобов'язання керівництва закладу

чи установи щодо забезпечення відкритого доступу до приміщення для голосування членів відповідної виборчої комісії та осіб, які за цим Законом мають право бути присутніми при голосуванні та підрахунку голосів.

У поданні щодо утворення спеціальної виборчої дільниці на судні, що перебуває у плаванні під Державним Прапором України, зазначаються:

- 1) назва судна;
- 2) порт приписки судна;
- 3) орієнтовна кількість виборців на судні;
- 4) останній перед днем голосування день виходу судна у плавання з порту приписки;
- 5) орієнтовний найближчий до дня голосування день заходу судна у порт України.

У винятковому випадку утворення нового стаціонарного лікувального закладу, установи виконання покарань, слідчого ізолятора чи іншого закладу (установи) з тимчасовим перебуванням виборців з обмеженими можливостями пересування, непередбаченого виходу у плавання судна під Державним Прапором України спеціальна виборча дільниця може утворюватися Центральною виборчою комісією не пізніше як за десять днів до дня голосування за поданням відповідної окружної виборчої комісії.

Зазначене подання вноситься окружною виборчою комісією не пізніше як за п'ятнадцять днів до дня голосування на підставі відповідного звернення районної державної адміністрації, виконавчого комітету міської ради міста обласного (республіканського в Автономній Республіці Крим) значення. У зверненні зазначаються відомості, передбачені відповідно частинами шостою, сьомою статті 21 Закону України "Про вибори народних депутатів України".

**Начальник
Лубенського МРЮ
В.О. Довженко**

Умови реєстрації кандидатів у депутати в одномандатних округах

Центральна виборча комісія реєструє кандидата у депутати, висунутого партією, у відповідному одномандатному окрузі за умови отримання нею таких документів:

- 1) заяви про реєстрацію кандидата у депутати, підписаної керівником партії та скріпленої печаткою партії;
- 2) рішення вищого керівного органу партії, прийнятого відповідно до її статуту, про висунування кандидата у депутати від партії, яке повинно містити відомості про особу, висунутому кандидатом у депутати, із зазначенням його прізвища, імені, по батькові;
- 3) заяви особи про згоду балотуватися кандидатом у депутати від цієї партії (за підписом відповідного кандидата) із зобов'язанням у разі обрання депутатом припинити діяльність чи скласти представницький мандат, які відповідно до Конституції України та законів України несумісні з мандатом народного депутата України, та згоду на оприлюднення біографічних відомостей у зв'язку з участю у виборах, а також із зобов'язанням у разі обрання депутатом протягом місяця після офіційного оприлюднення результатів виборів передати в управління іншій особі належні їй підприємства та корпоративні права у порядку, встановленому законом (або зазначенням, що таких немає);
- 4) автобіографії кандидата у депутати, на паперовому носії та в електронному вигляді, що обов'язково повинна містити: прізвище, власне ім'я (всі власні імена) та по батькові (за наявності), число, місяць, рік і місце народження, громадянство із зазначенням часу проживання на території України, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (у тому числі на виборних посадах), партійність, склад сім'ї, адресу місця проживання, контактний номер телефону, відомості про наявність чи відсутність судимості;
- 5) декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру кандидата у депутати відповідно до статті Закону України "Про вибори народних депутатів України" (далі - Закон);
- 6) документа про внесення грошової застави відповідно до статті 56 вищезазначеного Закону;
- 7) 4 фотографії кандидата розміром 4 x 6 сантиметрів на паперових носіях та в електронному вигляді;
- 8) ксерокопії першої та другої сторінок паспорта громадянина України кандидата.

Центральна виборча комісія реєструє кандидата у депутати, який балотується в одномандатному окрузі в порядку самовисування, за умови пред'явлення ним особисто одного із документів, передбачених пунктами 1 або 2 частини третьої статті 2 Закону України "Про вибори народних депутатів України", та отримання нею таких документів:

- 1) заяви про самовисування, датованої днем подання документів для реєстрації його

кандидатом у депутати до Центральної виборчої комісії, із зобов'язанням у разі обрання депутатом припинити діяльність чи скласти представницький мандат, які відповідно до Конституції України та законів України несумісні з мандатом народного депутата України, та згоду на оприлюднення біографічних відомостей у зв'язку з участю у виборах, а також із зобов'язанням у разі обрання депутатом протягом місяця після офіційного оприлюднення результатів виборів передати в управління іншій особі належні йому підприємства та корпоративні права у порядку, встановленому законом (або зазначенням, що таких немає);

2) автобіографії кандидата у депутати, на паперовому носії та в електронному вигляді, що обов'язково повинна містити: прізвище, власне ім'я (всі власні імена) та по батькові (за наявності), число, місяць, рік і місце народження, громадянство із зазначенням часу проживання на території України, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (у тому числі на виборних посадах), партійність, склад сім'ї, адресу місця проживання, контактний номер телефону, відомості про наявність чи відсутність судимості;

3) декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру кандидата у депутати відповідно до статті Закону України "Про вибори народних депутатів України";

4) документа про внесення грошової застави відповідно до статті 56 Закону України "Про вибори народних депутатів України";

5) 4 фотографії кандидата розміром 4 x 6 сантиметрів на паперових носіях та в електронному вигляді;

6) ксерокопії першої та другої сторінок паспорта громадянина України кандидата.

Разом з документами, передбаченими чинним законодавством до Центральної виборчої комісії подається в електронному вигляді передвиборна програма кандидата у депутати в одномандатному окрузі, викладена державною мовою, яка оприлюднюється на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії.

Центральна виборча комісія видає особі, яка подала документи, зазначені у частині першій або частині другій 55 статті, довідку про їх прийняття. Довідка має містити перелік прийнятих документів, число, місяць і рік, а також час їх прийняття, посаду і прізвище особи, яка прийняла документи.

Центральна виборча комісія не приймає документи, зазначені у частинах першій та другій статті 57 Закону України "Про вибори народних депутатів України", якщо вони подані з порушенням строків, передбачених частиною другою статті 59 Закону.

**Начальник
Глобінського РЮУ
І.В. Кошеленко**

Г Р А Ф І К
прямих телефонних "гарячих ліній"
в Головному управлінні юстиції у Полтавській області
на II півріччя 2012 року (час роботи з 15.00 до 16.00)

Начальник Головного управління юстиції у Полтавській області

Колотілова Тетяна Михайлівна 04.07.2012
12.09.2012
21.11.2012 56-28-60

Заступник начальника
Головного управління юстиції у Полтавській області

Зубарева Світлана Віталіївна 11.07.2012
19.09.2012
28.11.2012 7-37-96

Заступник начальника
Головного управління юстиції у Полтавській області

Лебедь Наталія Валеріївна 18.07.2012
17.10.2012
12.12.2012 56-20-23

Начальник управління державної виконавчої служби

Качмар Василь Богданович 26.09.2012
17.10.2012
05.12.2012 67-84-06

Начальник реєстраційної служби
Головного управління юстиції у Полтавській області

Кочук Олександр Вікторович 25.07.2012
03.10.2012
12.12.2012 56-92-91

Заступник начальника служби
- начальник відділу державної реєстрації актів цивільного стану

Сінельнікова Олена Віталіївна 01.08.2012
10.10.2012
19.12.2012 7-36-51

В.о. начальника відділу нотаріату

Сафіяник Інна Іванівна 08.08.2012
26.12.2012 56-20-23

Начальник відділу правової роботи, правової освіти
та державної реєстрації нормативно-правових актів

Давиденко Олена Михайлівна 15.08.2012
24.10.2012 56-92-93

В.о. начальника відділу кадрової роботи та державної служби

Касьян Віра Василівна 22.08.2012
31.10.2012 7-51-40

В.о. начальника відділу судової роботи,
експертного забезпечення правосуддя т
а систематизації законодавства

Чемерис Віталій Михайлович 29.08.2012
07.11.2012 7-37-09

Начальник відділу з питань банкрутства

Сластьоненко Петро Васильович 05.09.2012
14.11.2012 56-92-89

Обмеження щодо ведення передвиборної агітації

23 квітня 2012 року Центральна виборча комісія постановою № 76 зробила офіційне роз'яснення ч. 13 статті 74 Закону України "Про вибори народних депутатів України" щодо заборони надання виборцям, закладам, установам, організаціям, а також виборчим комісіям та їх членам товарів під час проведення виборів народних депутатів України.

Центральна виборча комісія (далі - ЦВК) звернула увагу суб'єктів та інших учасників виборчого процесу з виборів народних депутатів України на те, що забороняється проводити передвиборну агітацію, що супроводжується наданням виборцям, закладам, установам, організаціям коштів або безоплатно чи на пільгових умовах товарів (крім товарів, що містять візуальні зображення назви, символіки, прапора партії, за умови, що вартість таких товарів не перевищує три відсотки мінімального розміру заробітної плати), послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерейних білетів, інших матеріальних цінностей.

ЦВК роз'яснила, що така передвиборна агітація або надання виборцям, закладам, установам, організаціям, а також виборчим комісіям та їх членам коштів або безоплатно чи на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерейних білетів, інших матеріальних цінностей, що супроводжується закликами або пропозиціями голосувати за або не голосувати за певну політичну партію чи кандидата у народні депутати України або згадуванням назви партії чи імені кандидата, є непрямим підкупом виборців.

Особи, винні в порушенні законодавства про вибори народних депутатів України, притягаються до кримінальної, адміністративної або іншої відповідальності в порядку, встановленому законом. Наприклад, кримінальна відповідальність за підкуп виборців, звісно, здійснений тільки після офіційного початку виборчого процесу, який розпочинається за 90 днів до дня голосування, передбачена частиною 1 статті 157 Кримінального кодексу України.

Підкуп виборців є злочином, що посягає на виборчі права і свободи людини і громадянина з метою перешкодити громадянину вільно здійснити дії, спрямовані на реалізацію належного йому виборчого права.

Суб'єктом злочину виступає будь-яка фізична осудна особа, яка досягла шістнадцятирічного віку, а не лише самі кандидати або партії, які висунули кандидатів у депутати, та офіційні спостерігачі та члени виборчих комісій від них.

Начальник
Котелевського РУЮ
І.С. Данилейко

Виборчий фонд партії, кандидата у депутати в одномандатному окрузі

Відповідно до Закону України "Про вибори народних депутатів України" партія, кандидати у депутати від якої зареєстровані в загальнодержавному окрузі, кандидат у депутати в одномандатному окрузі зобов'язані відкрити рахунок свого виборчого фонду не пізніше як на десятий день з дня реєстрації Центральною виборчою комісією. Виборчий фонд партії формується за рахунок власних коштів партії, а також добровільних внесків фізичних осіб.

Виборчий фонд кандидата у депутати в одномандатному окрузі формується за рахунок його коштів та добровільних внесків фізичних осіб.

Добровільний внесок до виборчого фонду однієї партії не може перевищувати чотирьохсот розмірів мінімальних заробітних плат, кандидата у депутати в одномандатному окрузі - двадцяти розмірів мінімальних заробітних плат. Власні кошти партії, кандидата у депутати в одномандатному окрузі, які перераховуються на відповідний рахунок, не підлягають обмеженням за сумою і кількістю перерахувань.

Забороняється робити добровільні внески до виборчого фонду:

- 1) іноземцям та особам без громадянства;
- 2) анонімним жертводавцям.

Добровільний внесок до виборчого фонду, що не перевищує розмір, встановлений частиною другою цієї статті, приймається установою банку або відділенням зв'язку за умови подання громадянином одного із документів, зазначених у пунктах 1 чи 2 частини третьої статті 2 цього Закону. У платіжному документі при цьому обов'язково зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, а також місце проживання і адреса житла особи.

Розпорядник відповідного рахунку виборчого фонду зобов'язаний відмовитися від внеску фізичної особи, яка відповідно до цього Закону не має права робити такий добровільний внесок, протягом трьох днів від дня, коли йому стало про це відомо. На підставі заяви розпорядника про відмову від внеску з цієї причини установа банку, в якій відкрито відповідний рахунок виборчого фонду, перераховує такий добровільний внесок до Державного бюджету України.

Установа банку, в якій відкрито накопичувальний рахунок виборчого фонду партії, на підставі відповідного звернення розпорядника накопичувального рахунку виборчого фонду перераховує кошти з накопичувального рахунку на поточні рахунки цього ж виборчого фонду.

Контроль за надходженням, обліком і використанням коштів виборчих фондів

вибірково здійснюється Центральною виборчою комісією відповідно до порядку, встановленого Центральною виборчою комісією спільно з Національним банком України та спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі зв'язку не пізніше як за вісімдесят три дні до дня голосування.

Установа банку, в якій відкрито поточний рахунок виборчого фонду, не пізніше як на п'ятий день після дня голосування перераховує кошти, не використані партією, на накопичувальний рахунок відповідного виборчого фонду.

Кошти виборчого фонду партії, не використані партією, за рішенням керівного органу партії, прийнятим у десятиденний строк після офіційного оприлюднення результатів виборів, перераховуються з накопичувального рахунку виборчого фонду партії на поточний банківський рахунок партії у п'ятиденний строк з дня надходження до установи банку відповідного рішення партії. У разі неприйняття у цей строк партією такого рішення невикористані кошти виборчого фонду партії перераховуються установою банку до Державного бюджету України на п'ятнадцятий день з дня офіційного оприлюднення Центральною виборчою комісією результатів виборів.

Внески, що надійшли на накопичувальний рахунок виборчого фонду партії пізніше, ніж за день до дня голосування, повертаються установою банку відповідній фізичній особі за рахунок коштів її добровільного внеску, а в разі неможливості такого повернення - зараховуються до Державного бюджету України.

Кошти виборчого фонду, не використані кандидатом у депутати в одномандатному окрузі, перераховуються установою банку до Державного бюджету України в триденний строк з дня офіційного оприлюднення результатів виборів депутата в одномандатному окрузі.

У разі скасування рішення про реєстрацію кандидата у депутати в одномандатному окрузі залишки коштів його виборчого фонду на восьмий день з дня оприлюднення відповідного рішення перераховуються до Державного бюджету України.

Внески, що надійшли до виборчого фонду після дня голосування, повертаються установою банку відповідній фізичній особі за її рахунок, а у разі неможливості такого повернення - перераховуються до Державного бюджету України.

Провідний спеціаліст
Машівського РУЮ
М.І. Дворовенко

Порядок організації голосування виборців за місцем перебування

28 жовтня 2012 року на основі Закону України "Про вибори народних депутатів України" відбудуться Вибори до Верховної Ради України.

Законом передбачено, що вибори будуть проводитися за змішаною системою: 225 депутатів повинні бути обрані в загальнодержавному багатомандатному окрузі за виборчими списками від політичних партій, а решта 225 - за мажоритарною системою в одномандатних округах. Участь у виборах будуть брати тільки політичні партії; участь блоків, які складаються з партій, не передбачено.

Виборцю, який внесений до списку виборців на виборчій дільниці, але за віком, у зв'язку з інвалідністю чи за станом здоров'я не здатний пересуватися самостійно, дільнична виборча комісія надає можливість голосувати за місцем перебування цього виборця.

Для організації голосування виборців, не здатних пересуватися самостійно, за їх місцем перебування дільнична виборча комісія в останній день перед днем голосування на своєму засіданні виготовляє витяг із списку виборців за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

Такий витяг невідкладно після його складання надається для загального ознайомлення у приміщенні дільничної виборчої комісії.

До витягу із списку виборців включаються:

- 1) без рішення комісії - виборець, постійно не здатний самостійно пересуватися, щодо якого у списку виборців зазначена відповідна відмітка, якщо такий виборець до 12 години останньої суботи перед днем голосування письмово або особисто не повідомив відповідну дільничну виборчу комісію про бажання проголосувати у приміщенні для голосування;
- 2) за рішенням дільничної виборчої комісії - виборець, який тимчасово не здатний самостійно пересуватися, на підставі його заяви та довідки медичної установи про стан його здоров'я.

При включенні виборця до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування у списку виборців на виборчій дільниці у графі "підпис виборця" секретар дільничної виборчої комісії робить запис "голосує за місцем перебування".

Виборець, який тимчасово не здатний пересуватися самостійно, поштою або через інших осіб подає власноручно написану заяву з проханням забезпечити йому голосування за місцем його перебування із зазначенням місця перебування виборця. Така заява разом з довідкою медичної установи про стан здоров'я виборця повинна бути подана до дільничної виборчої комісії не пізніше 20 години останньої п'ятниці перед днем голосування.

Заява є зобов'язанням виборця забезпечити умови для дотримання вимог щодо порядку голосування, передбачених цим Законом.

На спеціальних виборчих дільницях, утворених у стаціонарних лікувальних закладах, голосування за місцем перебування виборця проводиться на підставі власноручно написаної заяви виборця з проханням забезпечити йому голосування за місцем його перебування у зв'язку з необхідністю дотримання постільного режиму.

Заява виборця про бажання голосувати за місцем його перебування реєструється дільничною виборчою комісією в окремому журналі, де зазначаються день і час її надходження, прізвище, ім'я, по батькові та адреса місця проживання (місця перебування) виборця.

Голосування виборців за місцем перебування організують не менш, як три члени дільничної виборчої комісії, визначені рішенням виборчої комісії. Такі члени виборчої комісії повинні бути представниками різних партій, кандидатів у депутати.

Голосування виборців за місцем перебування організовується з таким розрахунком, щоб члени дільничної виборчої комісії, які організують таке голосування, повернулися у приміщення для голосування не пізніше як за годину до закінчення голосування.

Голова дільничної виборчої комісії оголошує про те, що члени дільничної виборчої комісії відбувають для організації голосування виборців за місцем перебування. Голова дільничної виборчої комісії видає визначеним членам виборчої комісії витяг із списку виборців та опломбовану або опечатану переносну виборчу скриньку, в яку при цьому опускає контрольний лист. У контрольному листі зазначаються номер виборчої скриньки, час виходу (година та хвилини) членів виборчої комісії для проведення голосування виборців за місцем перебування, кількість отриманих ними виборчих бюлетенів окремо по загальнодержавному та одномандатному округу, прізвища членів дільничної виборчої комісії, яким видані виборчі бюлетені. Контрольний лист підписується присутніми членами виборчої комісії, підписи яких скріплюються печаткою виборчої комісії, та, за бажанням, кандидатами у депутати, їх довіреними особами, уповноваженими особами партій, офіційними спостерігачами.

Під час проведення голосування виборців за місцем перебування мають право бути присутні кандидати у депутати, їх довірені особи, уповноважені особи партій, офіційні спостерігачі.

Виборець чи члени його сім'ї не можуть відмовити у присутності при проведенні голосування членів комісії,

які проводять голосування, а також офіційних спостерігачів, кандидатів у депутати, їх довірених осіб, уповноважених осіб партій, які мають право бути присутніми при проведенні голосування. У разі відмови допустити зазначених осіб у приміщення, де перебуває виборець, йому відмовляється у проведенні голосування за місцем його перебування.

При організації голосування виборця за місцем перебування член дільничної виборчої комісії на підставі витягу із списку виборців видає виборцю виборчі бюлетені для голосування у загальнодержавному та відповідному одномандатному округах.

При цьому член дільничної виборчої комісії у позначених місцях на контрольних талонах виборчих бюлетенів вписує своє прізвище, ініціали, розписується та проставляє номер виборця у списку виборців. Виборець розписується у контрольних талонах виборчих бюлетенів та у витягу із списку виборців, заповнює виборчі бюлетені та опускає виборчі бюлетені до виборчої скриньки.

Члени дільничної виборчої комісії мають право перевіряти факт тимчасової нездатності виборця самостійно пересуватися у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією.

У разі якщо виборець, включений до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування, прибув у приміщення для голосування після того, як члени дільничної виборчої комісії вийшли для організації голосування за місцем перебування, такому виборцю не можуть бути видані виборчі бюлетені для голосування до повернення членів комісії, які організують голосування за місцем перебування, та з'ясування питання, чи не проголосував цей виборець за місцем перебування.

Після проведення голосування виборців за місцем перебування член дільничної виборчої комісії, який видав виборцю виборчі бюлетені, у списку виборців навпроти прізвища виборця робить позначку "голосував за місцем перебування", зазначає своє прізвище і розписується.

Витяг із списку виборців, за яким організовувалося голосування виборців за місцем перебування, додається до списку виборців і є його невід'ємною складовою частиною. До списку виборців додається письмові заяви виборців, довідки медичних установ, копії відповідних рішень дільничної виборчої комісії.

**Провідний спеціаліст
Полтавського МЮУ
А.М. Степаненко**

Як здійснюється передвиборна агітація ?

Відповідно до ст 68. "Закону України про вибори народних депутатів України" передвиборна агітація - це здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців голосувати за або не голосувати за певного кандидата у депутати або партію - суб'єкта виборчого процесу.

Передвиборна агітація може проводитися у таких формах: 1) проведення зборів громадян, інших зустрічей з виборцями; 2) проведення мітингів, походів, демонстрацій, пікетів; 3) проведення публічних дебатів, дискусій, "круглих столів", прес-конференцій стосовно положень передвиборних програм та політичної діяльності партій - суб'єктів виборчого процесу чи політичної діяльності кандидатів у депутати; 4) оприлюднення в друкованих та аудіовізуальних (електронних) засобах масової інформації політичної реклами, виступів, інтерв'ю, нарисів, відеофільмів, аудіо- та відеокліпів, інших публікацій та повідомлень; 5) розповсюдження виборчих листівок, плакатів та інших друкованих агітаційних матеріалів чи друкованих видань, в яких розміщено матеріали передвиборної агітації; 6) розміщення друкованих агітаційних матеріалів чи політичної реклами на носіях зовнішньої реклами; 7) проведення концертів, вистав, спортивних змагань, демонстрації фільмів та телепередач чи інших публічних заходів за підтримки партії - суб'єкта виборчого процесу чи кандидата у депутати, а також оприлюднення інформації про таку підтримку; 8) публічні заклики голосувати за або не голосувати за партію - суб'єкта виборчого процесу, кандидата у депутати або публічні оцінки діяльності цих партій чи кандидатів у депутати.

Під час проведення передвиборної агітації набирає обертів політична реклама. Зокрема, це розміщення або поширення матеріалів передвиборної агітації за допомогою рекламних засобів. До політичної передвиборної агітації реклами належить також використання символіки або логотипів партій - суб'єктів виборчого процесу, а так само повідомлення про підтримку партією - суб'єктом виборчого процесу або кандидатом у депутати видовищних чи інших публічних заходів або привернення уваги до участі у таких заходах партії - суб'єкта виборчого процесу чи певного кандидата у депутати. Реклама друкованих видань (газет, журналів, книг), інших товарів та послуг з використанням прізвищ чи зображень (портретів) кандидатів, назви символіки партій - суб'єктів виборчого процесу також є політичною рекламою.

Передвиборна агітація здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, виділених на забезпечення ведення передвиборної агітації.

Надання партіям, кандидати у депутати від яких зареєстровані у загальнодержавному окрузі, друкованих площ у друкованих засобах масової інформації здійснюється з додержанням принципу рівних умов.

Використання власних коштів кандидатів у депутати чи коштів з інших джерел для проведення передвиборної агітації, у тому числі з ініціативи виборців, забороняється.

Заступник начальника
Полтавського МУЮ
Л.С. Єлізарова

Попередження партії кандидату у депутати

Статтею 61 ЗУ "Про вибори народних депутатів України" передбачено випадки та порядок винесення попередження партії, кандидату у депутати від якої включені до виборчого списку партії, або окремого кандидату у депутати.

Рішення про попередження партії, кандидати у депутати від якої включені до виборчого списку партії, або окремого кандидату у депутати приймає Центральна виборча комісія.

Попередження оголошується у разі:

1) встановлення судом при розгляді виборчого спору в порядку, передбаченому законом, факту підкупу виборців або членів виборчих комісій кандидатом у депутати, партією, яка висунула кандидатів у депутати, представником партії, уповноваженою особою партії чи посадовою особою партії, довіреною особою кандидата у депутати, а також іншою особою за дорученням кандидата у депутати, партії - суб'єкта виборчого процесу;

2) встановлення судом при розгляді виборчого спору в порядку, передбаченому законом, факту надання під час виборчого процесу виборцям, закладам, установам, організаціям або членам виборчих комісій грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів (крім товарів, що містять візуальні зображення назви, символики, прапора партії, за умови, що вартість таких товарів не перевищує три відсотки мінімального розміру заробітної плати), робіт, послуг, цінних паперів, кредитів, лотерейних білетів, інших матеріальних цінностей (непрямого підкупу) організацією, засновником, власником або членом керівного органу якої є кандидат у депу-

тати, партія, яка висунула кандидатів у депутати, або посадова особа цієї партії;

3) встановлення судом при розгляді виборчого спору в порядку, передбаченому законом, факту використання кандидатом у депутати, партією при фінансуванні передвиборної агітації крім коштів виборчого фонду інших коштів;

4) встановлення судом при розгляді виборчого спору, що кандидат у депутати, який займає посаду, в тому числі за сумісництвом, в органах виконавчої влади, органах влади Автономної Республіки Крим чи в органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, у закладах, установах, організаціях, у військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, залучав або використовував для проведення передвиборної агітації підлеглих йому осіб, службовий транспорт, зв'язок, устаткування, приміщення, інші об'єкти та ресурси місцем роботи (зловживання службовим становищем);

5) порушення партією, кандидатом у депутати обмежень щодо проведення передвиборної агітації, у тому числі за проведення агітації після 24 години останньої п'ятниці перед днем голосування.

Попередження оприлюднюється Центральною виборчою комісією у загальнодержавних засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії.

Начальник
Зінківського РУЮ
О. В. Гурина

ГРАФІК

проведення виїзних прийомів громадян
начальником Головного управління юстиції
у Полтавській області Колотиловою Т.М.
на II півріччя 2012 року

№ п/п	Місце проведення виїзного прийому	Проведення
1.	Гадяч	Липень
2.	Хорол	Серпень
3.	Нові-Санжари	Вересень
4.	Машівка	Жовтень
5.	Лубни	Листопад
6.	Полтава,	Полтавський район м.Полтава, вул. Жовтнева,45 к.321 (перший, третій вівторок місяця)

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборів народних депутатів України

Вибори в Україні - це передбачена Конституцією та законами України форма прямого народовладдя, яка є волевиявленням народу шляхом таємного голосування щодо формування конституційного якісного та кількісного складу представницьких органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

У сучасному політичному процесі вибори мають багатоманітне соціальне призначення, яке виражається через наступні суспільні функції: по-перше, вибори є важливим інструментом реалізації народного суверенітету, по-друге, вибори виступають водночас однією з форм здійснення права національного суверенітету, по-третє, через вибори як демократичну форму обрання представників народу забезпечується стабільність, поступовість і наступність існування влади.

Актуальним є питання звернення до суду в зв'язку з уточненням списку виборців.

Право звернутися до місцевого суду з адміністративним позовом про уточнення списку виборців, у тому числі про включення або виключення зі списку себе особисто або інших осіб, має кожен, хто має право голосу на відповідних виборах.

Адміністративні справи щодо уточнення списку виборців розглядає місцевий суд за місцезнаходженням відповідної виборчої комісії.

Така заява подається до суду без сплати судового збору не пізніше як за два дні до дня голосування.

Суд при розгляді даного адміністративного позову звертається до відповідного органу ведення Державного реєстру виборців із запитом щодо уточнення відомостей про виборця та вирішує справи у дводенний строк після надходження позовної заяви, а якщо позовна заява надійшла за два дні до голосування - невідкладно. Такі постанови суду виконуються негайно.

Відповідно до Закону України "Про вибори народних депутатів України" кандидат у депутати, партія, офіційний спостерігач, виборча комісія, виборець, чий особисті виборчі права або охоронювані законом інтереси щодо участі у виборчому процесі, порушено рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта оскарження, може звернутися до виборчої комісії зі скаргою, що стосується виборчого процесу.

Крім того, виборець має право оскаржити до відповідної виборчої комісії рішення, дії чи бездіяльності суб'єктів оскарження, якщо ці дії чи бездіяль-

ність порушують виборчі права або інтереси щодо участі у виборчому процесі його особисто.

Рішення, дії чи бездіяльності дільничної виборчої комісії, її члена може бути оскаржено до окружної виборчої комісії, яка утворила відповідну дільничну виборчу комісію.

Рішення, дії чи бездіяльності виборчих комісій, членів цих комісій, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації, кандидатів, їхніх довірених осіб, партій, їхніх посадових осіб та уповноважених осіб, офіційних спостерігачів, що порушують законодавство про вибори, можуть бути оскаржені до суду в порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України.

Суд, до якого подано адміністративний позов щодо призначення, підготовки і проведення виборів депутатів, невідкладно повідомляє Центральну виборчу комісію, відповідну окружну та (чи) дільничну виборчу комісію про його надходження та про ухвалене судом рішення.

Якщо судом прийнято до провадження адміністративний позов із того ж питання та з тих же підстав, що подано скаргу до виборчої комісії, виборча комісія після отримання повідомлення суду про прийняття до провадження адміністративного позову повертає таку скаргу суб'єкту звернення без розгляду не пізніше наступного дня з дня отримання повідомлення суду із зазначенням підстав її повернення.

Строки оскарження. Скарга до виборчої комісії може бути подана суб'єктом звернення зі скаргою протягом п'яти днів після прийняття рішення, вчинення дії чи бездіяльності суб'єктом оскарження.

Так, скарга щодо порушення, яке мало місце до дня голосування, може бути подана у строк не пізніше 22 години дня, що передують дню голосування.

Скарга щодо порушення, яке мало місце під час голосування, може бути подана до відповідної дільничної виборчої комісії не пізніше закінчення голосування. Скарга щодо рішень, дій чи бездіяльності виборчої комісії, членів цих комісій, що мали місце у день голосування, під час підрахунку голосів на дільниці, може бути подана до окружної виборчої комісії у дводенний строк з дня прийняття рішення, вчи-

нення дії або бездіяльності.

Днем вчинення бездіяльності вважається останній день строку, в який мала бути, однак не була вчинена дія, передбачена законом.

Днем подання скарги вважається день фактичного отримання скарги виборчою комісією.

Строк подання скарги продовженню або поновленню не підлягає, крім випадку повторного подання скарги після усунення її недоліків не пізніше наступного дня після дня її повернення виборчою комісією без розгляду.

Скарга щодо порушень, які мали місце до дня голосування, розглядається виборчою комісією у строк, не пізніше 24 години дня, що передують дню голосування.

Скарга щодо порушення, яке мало місце під час голосування суб'єктами оскарження, подана до дільничної виборчої комісії, розглядається нею відразу після закінчення голосування.

Скарга щодо порушення, яке мало місце у день голосування, під час підрахунку голосів на дільниці, подана до виборчої комісії вищого рівня, розглядається відповідною виборчою комісією у дводенний строк з дня її подання.

Розгляд скарги виборчою комісією здійснюється з обов'язковим своєчасним повідомленням суб'єкта звернення зі скаргою, суб'єкта оскарження та інших заінтересованих осіб рекомендованою телеграмою, факсимільним повідомленням, засобами електронної пошти про час і місце розгляду скарги. Допускається повідомлення суб'єкта звернення зі скаргою, суб'єкта оскарження та заінтересованих осіб про час і місце розгляду скарги по телефону з фіксуванням такої дії службовою особою виборчої комісії окремою письмовою довідкою, яка долучається до справи (протоколу).

Неприбуття на засідання виборчої комісії осіб, які були належним чином повідомлені про нього, не перешкоджає розгляду скарги.

Копії скарги та доданих до неї документів надаються суб'єкту оскарження та заінтересованим особам заздалегідь, а у разі неможливості - не пізніше початку розгляду скарги. Суб'єкт оскарження має право подати письмові пояснення по суті скарги, які беруться до розгляду виборчою комісією.

Начальник
Кременчуцького РУЮ
Н.К. Проценко

Вибори до Верховної Ради України

Вибори до Верховної Ради України, згідно з чинним законодавством, повинні відбуватися у 2012 році: очікується, що голосування проходитимуть 28 жовтня 2012 року на основі Закону України "Про вибори народних депутатів України" від 17 листопада 2011 року.

Законом передбачено, що вибори будуть проводитися за змішаною системою: 225 депутатів повинні бути обрані в загальнодержавному багатомандатному окрузі за виборчими списками від політичних партій, а решта 225 - за мажоритарною системою в одномандатних округах. Участь у виборах будуть брати тільки політичні партії; участь блоків, які складаються з партій, не передбачено. Офіційна виборча кампанія розпочнеться за 90 днів до дня голосування. Вибори депутатів є загальними. Право голосу на виборах депутатів мають громадяни України, яким на день голосування виповнилося вісімнадцять років. Громадяни України, які мають право голосу, є виборцями. Підставою реалізації виборцем свого права голосу на виборах є його включення до списку виборців на виборчій дільниці. Документом, який підтверджує особу та громадянство України виборця на виборах депутатів, є:

- 1) паспорт громадянина України; 2) тимчасове посвідчення громадянина України (для осіб, недавно прийнятих до громадянства України); 3) картка (довідка) установи виконання покарань або слідчого ізолятора, що повинна містити: прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік народження, громадянство, фотокартку особи, підпис керівника та печатку установи (для осіб, які перебувають в установі виконання покарань або слідчих ізоляторах); 4) паспорт громадянина України для виїзду за кордон; 5) дипломатичний паспорт; 6) службовий паспорт; 7) військовий квиток (виключно для військовослужбовців строкової служби). Дані документи, є підставою для отримання виборчого бюлетеня і можуть бути використані на звичайних та спеціальних виборчих дільницях.

Громадяни України, які мають право голосу, можуть брати участь у роботі виборчих комісій як їх члени, а також у проведенні передвиборчої агітації, здійсненні спостереження за проведенням виборів депутатів та інших заходах у порядку, визначеному законами України.

Будь-які прямих чи непрямих привілеїв або обмежень виборчих прав громадян України за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками забороняються. Не допускаються обмеження щодо участі громадян України у виборчому процесі, крім обмежень, передбачених Конституцією України та Законами. Не має права голосу громадянин, визнаний судом недієздатним.

Вибори депутатів є рівними: громадяни України беруть участь у виборах депутатів на рівних засадах. Кожний виборець має в одномандатному та загальнодержавному округах по одному голосу. Виборець може використати право голосу тільки на одній виборчій дільниці, де він включений до списку виборців. Виборець реалізує своє право голосу під час виборів у порядку, встановленому чинним законодавством. Участь громадян України у виборах депутатів є добровільною. Ніхто не може бути примушений до участі чи неучасті у виборах.

**В.о. начальника
Чорнухинського РУЮ
О.М. Борсук**

Класифікація злочинів проти виборчих прав громадян

Вибори - один з найбільш важливих політичних інститутів, за допомогою якого формуються органи державної влади, засобом участі населення у суспільно-політичному житті. Досвід проведення виборів свідчить, що вони характеризуються низкою суспільно небезпечних виявів, які нерозривно пов'язані з виборчим процесом і, на жаль, впливають на проведення виборчої кампанії та на результат виборів загалом. Оскільки вказані суспільно небезпечні злочинні явища під час виборчого процесу значно активізуються та набувають масового характеру, а також у багатьох випадках переростають у вчинення злочинів як у сфері виборчих відносин, так і загальнокримінальної спрямованості, необхідно визначити та здійснити кримінологічну характеристику таких протиправних виявів, які мають бути враховані при розробленні заходів запобігання правопорушенням проти виборчих прав громадян.

Порушення виборчих прав громадян становлять значну суспільну небезпеку, оскільки можуть викликати сумніви стосовно результатів волевиявлення громадян, що впливає на легітимність обраної влади. Проведення в Україні за роки незалежності виборів до різних органів влади яскраво засвідчило тенденцію до збільшення кількості порушень виборчого законодавства, у тому числі й таких, що мають злочинний характер. До того ж, такі порушення ставали все більш системними та масштабними, посилюючи свій негативний вплив на перебіг виборів та їх результати.

Наведений факт підтверджується внесенням змін до законодавчих актів, які передбачають відповідальність за порушення виборчого законодавства. А саме, до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу.

Серед значної кількості злочинів, що вчиняються під час виборчого процесу, законодавець визначив окремі конкретні діяння протиправними, які є, по-перше, найбільш небезпечними, а по-друге, найбільш поширеними й такими, що реально впливають на проведення виборів та їх результат.

Статтею 157 Кримінального кодексу "Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача" передбачено відповідальність за два окремих злочини:

- 1) перешкоджання вільному здійсненню громадянином свого виборчого

права або права брати участь у референдумі, перешкоджання діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, ініціативної групи референдуму, комісії з референдуму, члена виборчої комісії, члена ініціативної групи референдуму, члена комісії з референдуму або офіційного спостерігача при виконанні ними своїх повноважень (частини 1, 2 ст. 157 Кримінального кодексу).

- втручання службової особи з використанням службового становища у здійсненні виборчої комісією чи комісією з референдуму їх повноважень, установлених законом вчинення шляхом незаконної вимоги чи вказівки з метою вплинути на рішення виборчої комісії чи комісії з референдуму (ч. 4 ст. 157). Статтею 158 Кримінального кодексу "Фальсифікація виборчих документів, документів референдуму чи фальсифікація підсумків голосування" встановлено дев'ять самостійних, окремих складів злочинів:

- 1) незаконне виготовлення або зберігання чи використання завідомо незаконно виготовлених виборчих бюлетенів, бланків відкріпних посвідчень, бюлетенів для голосування на референдумі (ч. 1 ст. 158);

- 2) підrobка виборчих документів, документів референдуму, а так само використання завідомо підrobлених виборчих документів, документів референдуму, вчиненні членом виборчої комісії, комісії з референдуму, кандидатом, його уповноваженим представником, уповноваженою особою політичної партії (блоку), членом ініціативної групи референдуму (ч. 2 ст. 158);

- 3) незаконна передача іншій особі виборчого бюлетеня виборцем (ч. 4 ст. 158);

- 4) викрадення чи приховування виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі, виборчого протоколу чи протоколу комісії з референдуму або скриньки з бюлетенями, або незаконне знищення чи псування скриньки з бюлетенями (ч. 5 ст. 158);

- 5) підписання виборчого протоколу чи протоколу комісії з референдуму до остаточного підрахунку голосів чи встановлення результатів голосування або включення неврахованих виборчих бюлетенів чи бюлетенів для голосування на референдумі до числа бюлетенів, використаних при голосуванні, або підміна дійсних виборчих бюлетенів з позначками виборців чи громадян, які мають право брати участь у референдумі, або незаконне внесення до протоколу змін після його заповнення, або викрадення чи приховування виборчого бюлетеня, бюлете-

ня для голосування на референдумі, виборчого протоколу чи протоколу комісії з референдуму або скриньки з бюлетенями, або незаконне знищення чи псування скриньки з бюлетенями, що призвело до неможливості визначити волевиявлення виборців чи встановити результати референдуму, вчинені членом виборчої комісії, комісії з референдуму (ч. 7 ст. 158);

б) умисне надання членом виборчої комісії чи комісії з референдуму громадянину можливості проголосувати за іншу особу чи проголосувати більше ніж один раз під час голосування, або надання виборчого бюлетеня чи бюлетеня для голосування на референдумі особі, яка не включена до списку виборців (громадян, які мають право брати участь у референдумі) на відповідній виборчій дільниці (дільниці з референдуму), або надання виборцю заповненого виборчого бюлетеня (бюлетеня для голосування на референдумі) (ч. 8 ст. 158);

7) умисне надання неправдивих відомостей до органу Державного реєстру виборців (ч. 9 ст. 158 Кримінального кодексу);

8) дія, передбачена частиною дев'ятою цієї статті, вчинена службовою особою з використанням службового становища, а також розпорядження щодо внесення завідомо неправдивих відомостей до бази даних Державного реєстру виборців, видане службовою особою органу Державного реєстру виборців (ч. 10 ст. 158);

9) умисне внесення неправдивих відомостей до бази даних Державного реєстру виборців, несанкціоновані дії з інформацією, що міститься у базі даних Державного реєстру виборців, чи інше несанкціоноване втручання в роботу Державного реєстру виборців, вчинене службовою особою, яка має право доступу до цієї інформації, або іншою особою шляхом несанкціонованого доступу до бази даних Державного реєстру виборців (ч. 11 ст. 158);

У частинах 3, 6 та 12 вказаної статті сформульовані кваліфіковані склади злочинів, передбачених відповідно її частинами 2, 5 та 9-11.

Статтею 1582 Кримінального кодексу "Незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму" встановлено один окремих склад злочину, а саме - незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму поза встановленим законом строком зберігання в державних архівних установах та Центральній виборчій комісії України після проведення виборів або референдуму, а так само пошкодження виборчої документації або документів референдуму. Статтею 159 Кримінального кодексу "Порушення таємниці голосування" також передбачено один склад злочину,

а саме - умисне порушення таємниці голосування під час проведення виборів або референдуму, що виявилось у розголошенні змісту волевиявлення громадянина, який взяв участь у виборах або референдумі.

Статтею 1591 Кримінального кодексу "Порушення порядку фінансування виборчої кампанії кандидата, політичної партії (блоку)" встановлено відповідальність за два окремих самостійних склади злочину, викладених в її частинах 1 та 2:

1) надання фінансової (матеріальної) підтримки у великому розмірі для здійснення виборчої кампанії кандидату, політичній партії (блоку), з порушенням встановленого законом порядку, шляхом передачі грошових коштів або матеріальних цінностей на безоплатній основі чи за необґрунтовано заниженими розцінками, виготовлення або поширення агітаційних матеріалів, неоплачених з виборчого фонду чи оплачених з виборчого фонду за необґрунтовано заниженими розцінками, або оплати виготовлення чи поширення таких матеріалів;

2) умисне використання у великому розмірі фінансової (матеріальної) підтримки у здійсненні виборчої кампанії кандидата, політичної партії (блоку) кандидатом, його уповноваженим представником, довіреною особою кандидата чи уповноваженою особою з порушенням встановленого законом порядку.

Статтею 160 Кримінального кодексу "Порушення законодавства про референдум" передбачена відповідальність за два склади злочинів:

1) перешкодження насильством, обманом, погрозою, підкупом або іншим чином вільному здійсненню громадянином права брати чи не брати участь у референдумі, вести агітацію до дня проведення референдуму (ч. 1 ст. 160);

2) підроблення документів референдуму, приписування, завідомо неправильний підрахунок голосів, порушення таємниці голосування, вчинені членом комісії з проведення референдуму або іншою службовою особою (ч. 3 ст. 160).

Отже, злочини проти виборчих прав громадян в Особливій частині Кримінального кодексу України складаються із 17 окремих злочинів, які, звісно, не охоплюють усього масиву способів їх вчинення, з певних об'єктивних і суб'єктивних причин, але все ж таки значно зменшують можливість вчинення протиправних діянь у сфері виборчого процесу і є дієвим запобіжним заходом.

Начальник
Козельщинського РУЮ
О.В. Селецький

Особливості виборчого процесу під час парламентських виборів в Україні

Вибори на сьогодні є ключовою процедурою у формуванні вищих органів державної влади та представницьких інститутів місцевого самоврядування.

Стадії виборчого процесу, більшість процедур на президентських, парламентських, місцевих виборах є однотипними.

Законом України "Про вибори народних депутатів України", що вступив в силу 10 грудня 2011 передбачається, що вибори народних депутатів України будуть здійснюватися на основі змішаної виборчої системи (пропорційно-мажоритарної), тобто 225 депутатів будуть обиратися за пропорційною системою в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі за виборчими списками, а 225 - за мажоритарною системою відносно більшості в одномандатних виборчих округах.

Одномандатні виборчі округи в 2012 році будуть створені за 180 днів до дня голосування (попередній закон встановлював термін 110 днів). Норма сприймається позитивно, оскільки в майбутніх кандидатів у депутати буде достатньо часу для планування своїх виборчих кампаній.

По терміну створення дільниць (звичайних, іноземних, спеціальних) на виборах 2012 року, то вони будуть створюватися на постійній основі не пізніше 190 днів до дня голосування (на попередніх виборах вони створювалися за 50 днів до їх проведення).

Законом надається можливість кандидатам в депутати балотуватися в народні депутати України шляхом самовисування. Також законом закріплена норма, згідно якої помилки в оформлених реєстраційних документах та порушення вимог законів при висуванні кандидатів від сьогодні не будуть вважатися підставою для відмови в реєстрації кандидатів.

Закон передбачає також норми, направлені на забезпечення належного інформування виборців про учасників виборчої гонки і рівність можливостей партій у здійсненні передвиборчої агітації. До таких норм можна віднести положення про залучення коштів державного бюджету на виготовлення інформаційних плакатів про партії та кандидатів в одномандатних округах, передвиборчі програми, надання ефірного часу на радіо і телебаченні партиям - суб'єктам виборчого процесу. Ще одне позитивне нововведення - це надання суб'єктам висунення кандидатур до складу виборчих комісій можливості здійснювати заміну призначених за їх поданням членів комісії.

Голосування за межами виборчої дільниці за законом буде можливим за рішенням комісії тільки за наявності у виборця медичної довідки.

Крім того, законом зберігаються (як і на попередніх виборах) закриті списки кандидатів в депутати від політичних партій. Тобто, вже тепер можна прогнозувати, хто потрапить в ці партійні списки. У день голосування законом буде дозволено вносити зміни в уточнені списки виборців на підставі рішення суду. Також в законі закріплено норму, яку було визнано неконституційною ще рішенням Конституційного суду України від 26.02.1998 року, що стосується надання можливості одночасного балотування кандидата за списком партії і в одномандатному виборчому окрузі (ч. 5 ст.52 Закону).

Таким чином, як нам каже закон, коли одна і та ж особа проходить і за списком партії, і по одномандатному округу, вона вважається обраним депутатом по одномандатному виборчому округу, а за списком проходить наступний за порядковим номером кандидат.

Начальник
Лохвицького РУЮ
В.І. Кролівець

Чи є обмеження, щодо передвиборчої агітації?

Наразі в Україні триває міжвиборчий період. Чергові вибори народних депутатів відбудуться 28 жовтня 2012 року, відповідно початок виборчого процесу почнеться за 90 днів до дня голосування, тобто в кінці липня цього року.

Після висування і реєстрації кандидатів у депутати та утворення територіальних виборчих комісій настане етап проведення агітації.

Вітчизняне виборче законодавство чітко регламентує строки і порядок проведення передвиборчої агітації.

Так, передвиборча агітація - це здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців голосувати за або не голосувати за певного суб'єкта виборчого процесу.

Відповідно до Закону України "Про вибори народних депутатів України" (далі - Закон) передвиборча агітація може здійснюватися у будь-яких формах і будь-якими засобами, що не суперечать Конституції України та законам України.

Разом з тим, статтею 74 Закону України "Про вибори народних депутатів України" встановлено певні обмеження щодо ведення передвиборчої агітації.

Участь у передвиборчій агітації забороняється:

- 1) іноземцям та особам без громадянства, у тому числі через журналістську діяльність чи у формі участі у концертах, виставах, спортивних змаганнях, інших публічних заходах, що проводяться на підтримку чи за підтримки партії - суб'єкта виборчого процесу чи кандидата у депутати;
- 2) органам виконавчої влади, органам влади Автономної Республіки Крим та органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам і судам;
- 3) у робочий час посадовим і службовим особам органів, зазначених у пункті 2 цієї частини, крім випадків, коли відповідна посадова чи службова особа є кандидатом у депутати;
- 4) членам виборчих комісій протягом строку їх повноважень у відповідних виборчих комісіях.

У військових частинах, в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах передвиборча агітація обмежується. Відвідання військових частин, установ виконання покарань і слідчих ізоляторів окремими кандидатами у депутати, їх довіреними особами чи уповноваженими особами партій забороняється. Зустрічі цих осіб з виборцями організуються відповідною округовою виборчою комісією спільно з командиром військової частини або керівником установи виконання покарань чи слідчого ізолятора з обов'язковим повідомленням не пізніше як за три дні до дня зустрічі всіх уповноважених осіб партій, кандидатів у депутати в одномандатному окрузі або

їх довірених осіб у відповідному одномандатному окрузі.

Забороняється використання приміщень органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, для проведення передвиборчої агітації за рахунок коштів виборчих фондів партій, кандидатів у депутати в одномандатному окрузі.

Забороняється розміщення агітаційних матеріалів та політичної реклами на будинках і в приміщеннях органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій державної та комунальної форми власності, на об'єктах культурної спадщини.

Забороняється поширення у будь-якій формі матеріалів, що містять заклики до ліквідації незалежності України, зміни конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підриву її безпеки, незаконного захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства та розпалювання міжетнічної, расової, національної, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення.

Засобом масової інформації, їх посадовим та службовим особам і творчим працівникам під час виборчого процесу у своїх матеріалах і передачах, не обумовлених угодами, укладеними відповідно до вимог частин п'ятої та десятої статті 72 і частин другої та сьомої статті 73 Закону, забороняється агітувати голосувати за або не голосувати за партії, кандидатів у депутати чи поширювати інформацію, яка має ознаки політичної реклами, безоплатно або яка оплачена з джерел, не передбачених законом, а так само поширювати будь-яку інформацію з метою спонукання виборців голосувати за або не голосувати за певного суб'єкта виборчого процесу. Авторам і ведучим телерадіопередач, які є кандидатами у депутати, під час виборчого процесу також забороняється у телерадіопередачах вести передвиборчу агітацію.

Забороняється розміщення політичної реклами в одному блоці з комерційною чи соціальною рекламою.

Забороняється розміщення носіїв політичної реклами на зовнішній поверхні та всередині транспортних засобів громадського користування, у тому числі таксі, розміщення політичної реклами у приміщеннях та на будівлях станцій метрополітену, автобусних та залізничних вокзалів, портів та аеропортів, а також розповсюдження матеріалів передвиборчої агітації, у тому числі політичної реклами, через телерадіотрансляційні або інші інформаційні мережі сповіщення пасажирів та інформаційні табло у приміщеннях станцій та вагонах метрополітену, автобусних та залізничних вокзалів,

портів та аеропортів, у транспортних засобах громадського користування.

Забороняється розповсюдження завідомо недостовірних або наклепницьких відомостей про партію - суб'єкта виборчого процесу або про кандидата у депутати, недостовірний або наклепницький характер яких встановлено у судовому порядку.

У разі встановлення судом при розгляді виборчого спору повторного або одноразового грубого порушення засобом масової інформації вимог Закону суд приймає рішення про тимчасове зупинення дії ліцензії або про тимчасову заборону випуску друкованого видання.

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення своїм рішенням припиняє трансляцію на території України, у тому числі операторами телекомунікацій, іноземних телеканалів, у діяльності яких порушується норма щодо заборони громадянам іноземних держав, особам без громадянства ведення передвиборчої агітації через журналістську діяльність або в діяльності яких містяться заклики до ліквідації незалежності України, зміни конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності України, підриву її безпеки, незаконного захоплення державної влади, пропаганда війни, насильства та розпалювання міжетнічної, расової, національної, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення.

Партія - суб'єкт виборчого процесу, кандидат у депутати мають право звернутися до засобу масової інформації, що оприлюднив інформацію, яку партія або кандидат вважають недостовірною, з вимогою опублікувати їх відповідь. Засіб масової інформації, що оприлюднив відповідний матеріал, не пізніше як через три дні після дня звернення з вимогою про відповідь, але не пізніше останнього дня перед днем голосування зобов'язаний надати партії, кандидату у депутати, щодо яких поширено недостовірну інформацію, можливість оприлюднити відповідь: надати такий самий ефірний час відповідно на телебаченні чи радіо або опублікувати в друкованому засобі масової інформації наданий партією чи кандидатом матеріал, який повинен бути набраний таким самим шрифтом і розміщений під рубрикою "відповідь" на тому ж місці шпальти в обсязі не меншому, ніж обсяг повідомлення, що спростовується. Відповідь повинна містити посилання на відповідну публікацію в друкованому засобі масової інформації, передачу на телебаченні, радіо та на інформацію, що спростовується. Відповідь не повинна містити прямих закликів до голосування за або не голосування за певні партії, кандидатів у депутати. Відповідь має бути оприлюднена без додатків, коментарів

та скорочень і здійснюватися за рахунок засобу масової інформації. Відповідь на відповідь не надається

Згідно з частиною тринадцятою статті 74 Закону України "Про вибори народних депутатів України" забороняється проводити передвиборну агітацію, що супроводжується наданням виборцям, закладам, установам, організаціям коштів або безоплатно чи на пільгових умовах товарів (крім товарів, що містять візуальні зображення назви, символіки, прапора партії, за умови, що вартість таких товарів не перевищує три відсотки мінімального розміру заробітної плати), послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерейних білетів, інших матеріальних цінностей. Така передвиборна агітація або надання виборцям, закладам, установам, організаціям, а також виборчим комісіям та їх членам коштів або безоплатно чи на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерейних білетів, інших матеріальних цінностей, що супроводжується закликами або пропозиціями голосувати за або не голосувати за певну політичну партію чи кандидата у народні депутати України або згадуванням назви партії чи імені кандидата, є непрямим підкупом виборців.

Забороняється виготовлення та розповсюдження друкованих передвиборних агітаційних матеріалів, що не містять відомостей про замовника друкованих передвиборних агітаційних матеріалів, установу, яка здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск.

З часу припинення передвиборної агітації відповідно до частини другої статті 70 Закону забороняються проведення агітаційних заходів, розповсюдження передвиборних агітаційних матеріалів у засобах масової інформації, демонстрація агітаційних фільмів чи кліпів, розповсюдження виборчих листівок, плакатів, інших друкованих агітаційних матеріалів чи друкованих видань, в яких розміщено матеріали передвиборної агітації, публічні заклики голосувати за чи не голосувати за партії - суб'єкти виборчого процесу, кандидатів у депутати в одномандатному окрузі або публічна оцінка діяльності цих партій чи кандидатів у депутати. Передвиборні агітаційні матеріали знімаються з 24 години останньої п'ятниці перед днем голосування відповідними службами місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Особи, винні в порушенні законодавства про вибори народних депутатів України, притягаються до кримінальної, адміністративної або іншої відповідальності в порядку, встановленому законом.

**Начальник
Шишацького РУЮ
Н.В. Тарадай**

Про особливості роботи виборчих дільниць

Дільнична виборча комісія звичайної виборчої дільниці після отримання у порядку і в строки, списку виборців на виборчій дільниці наступного дня після отримання надає його для загального ознайомлення у приміщенні дільничної виборчої комісії.

Дільнична виборча комісія звичайної виборчої дільниці двічі надсилає кожному виборцю іменні запрошення, якими повідомляє про включення його до списку виборців відповідної виборчої дільниці, номер виборця у списку виборців, адресу дільничної виборчої комісії, її номер телефону і розпорядок роботи, а також про час і місце голосування. Такі письмові повідомлення надсилаються не пізніше як за двадцять п'ять і не пізніше як за сім днів до дня виборів.

Кожен громадянин має право ознайомитися із списком виборців у приміщенні дільничної виборчої комісії та перевірити правильність відомостей, внесених до списку виборців. Громадянин має право оскаржити до дільничної чи окружної виборчої комісії або безпосередньо до місцевого суду за місцезнаходженням виборчої дільниці допущені при складанні списку виборців неправильності, в тому числі невключення, неправильне включення або виключення із списку виборців його або інших осіб, а також наявність чи відсутність відміток про нездатність виборця самостійно пересуватися.

Громадянин особисто подає скаргу до дільничної або окружної виборчої комісії. Скарга за формою, подана до виборчої комісії, розглядається на найближчому засіданні комісії, як правило, у присутності суб'єкта звернення зі скаргою. Про час найближчого засідання комісії суб'єкта звернення зі скаргою повідомляє член комісії, який прийняв скаргу.

Скарга, може бути подана до відповідної дільничної виборчої комісії не пізніше як за п'ять днів до дня виборів. Така скарга розглядається комісією у дводенний строк. За підсумком розгляду скарги дільнична виборча

комісія зобов'язана прийняти рішення про внесення зміни до списку виборців або мотивоване рішення про відмову у задоволенні скарги. Копія рішення видається суб'єкту звернення зі скаргою не пізніше наступного дня після його прийняття. Скарга, подана до дільничної виборчої комісії після зазначеного строку, не розглядається.

Скарга, може бути подана до відповідної окружної виборчої комісії не пізніше як за три дні до дня виборів. Така скарга розглядається комісією у дводенний строк, але не пізніше як за три дні перед днем виборів, а подана за три дні до дня виборів - невідкладно. За підсумком розгляду скарги окружна виборча комісія зобов'язана прийняти рішення про включення виборця до списку виборців на відповідній виборчій дільниці або мотивоване рішення про відмову у задоволенні скарги. Копія рішення видається суб'єкту звернення зі скаргою не пізніше наступного дня після його прийняття, а у разі його прийняття за три дні до дня виборів - невідкладно.

Скарга може бути подана до місцевого суду за місцем знаходження виборчої дільниці не пізніше як за два дні до дня виборів. Така скарга розглядається судом у дводенний строк, але не пізніше як за два дні перед днем виборів, а подана за два дні до дня виборів - невідкладно. Рішення суду видається суб'єкту звернення зі скаргою у день його прийняття. Рішення суду подається до дільничної виборчої комісії не пізніше як за п'ять днів до дня виборів, а пізніше цього строку, однак не пізніше як за два дні до дня виборів, - до окружної виборчої комісії.

Виборча комісія або суд приймає рішення щодо включення або невключення особи до списку виборців на відповідній дільниці на підставі встановлення місця проживання цієї особи.

**Начальник
Миргородського МРЮЮ
В.М. Поцяпун**